

Хмельницький національний університет
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ФЕНОМЕН ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ НІЛА ГЕЙМАНА

Назва теми

ТА ГУМАНІСТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність 014. Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)
Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (німецька)
Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

Шифр КвР.СОА.23238.01.08

Виконав студент 2 курсу група СОАм-23-1

Шифр

Підпис

Владислав КОЛЕСНИКОВ

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник канд. філол. наук.

Науковий ступінь, місце заняття

Підпис

Катерина ДУБІНІНА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер канд. пед. наук, доц.

Підпис

Світлана КОРОЛЬ

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри іншомовної освіти і
міжкультурної комунікації

Підпис

Наталія БІДЮК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

16 грудня 2024
Дата

Хмельницький 2024

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Рівень вищої освіти Другий (магістерський)
Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка

Спеціальність 014. Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)

Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (німецька)

Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації
02.09.2024

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

Колеснікову Владиславу Юрійовичу

1 Тема роботи: Феномен літературної творчості Ніла Геймана та гуманістичне виховання людини XXI століття.

Керівник роботи: Дубініна Катерина Анатоліївна, кандидат філологічних наук.

Затверджено наказом ректора університету від 26.08.2024 р. № 60, додаток № 3

2 Строк подання студентом роботи на кафедру 16.12.2024 р.

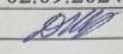

3 Вихідні дані до роботи Основою дослідження слугують художні твори Ніла Геймана: «Піщана людина», «Кароліна», «Американські боги», «Зоряний пил» та ін.

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Проаналізувати основні теми та ідеї літературної творчості Ніла Геймана, які сприяють формуванню гуманістичних цінностей у сучасному суспільстві.
2. Дослідити освітній потенціал творів Ніла Геймана для виховання гуманістичних цінностей серед молоді.
3. Визначити роль інтерпретації міфів і використання метафор у творах Ніла Геймана у формуванні нових моделей взаємодії особистості з іншими людьми та світом.
4. Розробити практичні рекомендації для використання творів Ніла Геймана в освітньому процесі.

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень):

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання
1-2	Дубініна К. А., к. філол. наук.	02.09.2024 	02.09.24

7 Дата видачі завдання: 02.09.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Пр
Збір бібліографічного матеріалу для проведення дослідження.	02.09.24 – 30.09.24	Ви
Написання першого розділу кваліфікаційної роботи «Літературна творчість Ніла Геймана: особливості та тематика»	01.10.24 – 31.10.24	Ви
Написання другого розділу кваліфікаційної роботи «Вплив творчості Ніла Геймана на формування гуманістичних цінностей у сучасного читача»	01.11.24 – 30.11.24	Ви
Підготовка кваліфікаційної роботи до публічного захисту	01.12.24 – 16.12.2024	Ви

Студент

Підпис

Владислав КОЛЕСНИКОВ

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Катерина ДУБІНІНА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Колесніков В. Ю. Феномен літературної творчості Ніла Геймана та гуманістичне виховання людини XXI століття. - Кваліфікаційна робота.

Кваліфікаційна робота магістра на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014.02 Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська). - Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин і права, кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації, наук. кер.: канд. філ. наук, Дубініна К. А. - Хмельницький, 2024.

Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок, із них – 74 сторінки основного тексту. Робота містить 79 джерел посилань.

Ключові слова: Ніл Гейман, гуманістичні цінності, освіта 21 століття, міфологія, магія, паралельні світи, самовизначення, емпатія, толерантність, соціальна відповідальність, сучасна література, жанровий аналіз, 0441 тилістичні особливості, гуманістична освіта, візуальні адаптації, інтерактивні медіа, сучасна культура.

Кваліфікаційна робота досліджує літературну творчість Ніла Геймана, підкреслюючи його вплив на формування гуманістичних цінностей у XXI столітті.

У дослідженні розглядаються унікальні жанрові характеристики, повторювані теми та стилістичні особливості письма Геймана, включаючи інтеграцію міфології, магії, паралельних світів та самовизначення. Крім того, дисертантка досліджує твори Геймана в контексті гуманістичної освіти, обговорюючи їхній потенціал для виховання емпатії, толерантності та соціальної відповідальності серед сучасних читачів. Також аналізується трансформаційна роль наративів Геймана у візуальних та інтерактивних медіа, підкреслюється їхній вплив на сучасну культуру та поширення гуманістичних цінностей.

Підпис автора

16. 12. 2024
Дата подання роботи до захисту

SUMMARY

Koliesnikov V.Y. The Phenomenon of Neil Gaiman's Literary Creativity and the Humanistic Education of the 21st Century.

Qualification work for obtaining Master's degree in specialty 014.02 Secondary education. Language and Foreign Literature (English). - Khmelnytsky National University, Faculty of International Relations and Law, Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, academic supervisor: Candidate of Philology, Dubinina K. A. - Khmelnytsky, 2024.

The work consists of 86 pages, including 74 pages of the main text. The work contains 79 reference sources.

Keywords: Neil Gaiman, humanistic values, 21st century education, mythology, magic, parallel worlds, self-determination, empathy, tolerance, social responsibility, contemporary literature, genre analysis, stylistic features, humanistic education, visual adaptations, interactive media, contemporary culture.

The qualification work explores the literary work of Neil Gaiman, emphasizing his influence on the formation of humanistic values in the 21st century.

The study examines the unique genre characteristics, recurring themes, and stylistic features of Gaiman's writing, including the integration of mythology, magic, parallel worlds, and self-determination. In addition, the work examines Gaiman's works in the context of humanities education, discussing their potential for fostering empathy, tolerance, and social responsibility among contemporary readers. It also analyzes the transformative role of Gaiman's narratives in visual and interactive media, emphasizing their impact on contemporary culture and the spread of humanistic values.

Author's signature

16.12.2024

The date of the work submission to defence

ЗМІСТ

Вступ.....	6
1. Літературна творчість Ніла Геймана: особливості та тематика	10
1.1.1 Значення гуманістичних цінностей у сучасному суспільстві.	15
1.1.2 Виклики та проблеми гуманістичного виховання в умовах глобалізації, цифровізації та культурної різноманітності.	17
1.2 Основні теми та мотиви творчості: міфи, магія, паралельні світи, проблеми самовизначення	23
1.4 Аналіз найвизначніших творів Геймана в контексті гуманістичних ідей.....	29
2. Вплив творчості Ніла Геймана на формування гуманістичних цінностей у сучасного читача	33
2.1 Гуманістичні цінності в найвизначніших творах Ніла Геймана.	33
2.1.1 Персонажі Геймана як приклади розвитку моральних цінностей та самопізнання.	51
2.2. Як твори Геймана сприяють розвитку емпатії, терпимості та соціальної відповідальності	55
2.2.1 Виховна функція творів Геймана в умовах XXI століття	59
2.3 Адаптації творів Геймана: фільми, серіали, графічні романи та їхній вплив на сучасну культуру	61
2.3.1 Роль візуальних адаптацій у популяризації гуманістичних цінностей серед молоді	65
2.3.2 Вплив нових медіа на сприйняття гуманістичних аспектів творчості Ніла Геймана	68
Висновки	76
Перелік джерел посилання	81

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Тема феномену літературної творчості Ніла Геймана та її впливу на формування гуманістичних цінностей у XXI столітті є надзвичайно актуальною, оскільки вона розкриває роль сучасної літератури у вихованні особистості, що здатна до емпатії, толерантності та соціальної відповідальності. У часи глобалізації, соціальних трансформацій та викликів, таких як диджиталізація і культурна фрагментація, літературні твори стають не лише джерелом розваги, але й інструментом для переосмислення універсальних цінностей.

Ніл Гейман, один із найяскравіших представників сучасної англomовної літератури, створює багатогранні світи, які поєднують фантазію, міфологію та реальність. Його твори, як-от *Американські боги* (*American Gods*), *Піщана людина* (*The Sandman*) та *Добрі передвісники* (*Good Omens*), стали не лише частиною масової культури, але й предметом численних наукових досліджень. У центрі його творчості стоять теми людської гідності, свободи вибору, взаємодії культур та пошуку сенсу у світі, що швидко змінюється. Як зазначають дослідники, такі як Аманда Фаерстоун та Стефан Екман, Гейман вдало інтегрує етичні та філософські аспекти у свої твори, створюючи простір для самопізнання та критичного мислення.

У XXI столітті питання гуманістичного виховання стає ключовим у контексті глобальних викликів: міжкультурної комунікації, технологічного розвитку, екологічних проблем та соціальної нерівності. Твори Ніла Геймана, завдяки своїй універсальності та метафоричній глибині, стають потужним інструментом для освіти молоді, формуючи нові моделі взаємин із собою, іншими людьми та навколишнім світом. Зокрема, Санднер наголошує, що Гейманова інтерпретація міфів сприяє актуалізації питань ідентичності та відповідальності.

Проаналізувавши літературу з даної теми, варто наголосити, що Н. Гейман вкрай малодосліджений письменник на теренах української літературної критики

та літературознавства, здебільшого основу базових джерел дослідження складають англomовні праці іноземних науковців, переважно британців та американців. Тож розглянемо основні праці та дослідників на яких опираємося у своєму дослідженні, а також окреслимо коло питань згідно тематики кваліфікаційної роботи.

Питанням формування моральних цінностей у читачів, особливо молоді та філософськими аспектами творів Н. Геймана займаються Аманда Фаєрстоун, Ніл Істербрук. Міфологічна основа творів, фольклорні і казкові мотиви, метафоричний літературний світ Н. Геймана розкривається у дослідженнях Ентоні Селдона, Стефана Екмана, Джессіки Тіффіні. Мораль та людські цінності у творчості Н. Геймана вивчають Джессіка Тіффіні, Мегі Парк. Унікальний стиль та жанрове різноманіття Н. Геймана досліджують Террі Пратчетт, Чарльз Хетфілд

Об'єкт дослідження літературна творчість Ніла Геймана.

Предмет дослідження гуманістичні цінності в його творах та їх вплив на сучасного читача.

Мета дослідження полягає у теоретичному осмисленні феномену літературної творчості Ніла Геймана у контексті формування гуманістичних цінностей ХХІ століття, а також у практичному аналізі освітнього потенціалу його творів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати основні теми та ідеї літературної творчості Ніла Геймана, які сприяють формуванню гуманістичних цінностей у сучасному суспільстві.

Це включає дослідження ключових аспектів його творів, таких як емпатія, толерантність, соціальна відповідальність та пошук ідентичності.

2. Дослідити освітній потенціал творів Ніла Геймана для виховання гуманістичних цінностей серед молоді. У рамках цього завдання буде вивчено можливості використання його текстів у шкільних та

університетських програмах з літератури, гуманітарних дисциплін та міжкультурної освіти.

3. Визначити роль інтерпретації міфів і використання метафор у творах Ніла Геймана у формуванні нових моделей взаємодії особистості з іншими людьми та світом. Особлива увага приділяється взаємодії традиційних і сучасних культурних кодів у його творчості.

4. Розробити практичні рекомендації для використання творів Ніла Геймана в освітньому процесі. Це включає створення методичних матеріалів для уроків, лекцій і семінарів, що спрямовані на формування критичного мислення, самопізнання та морального розвитку молоді.

Методи дослідження включають літературний аналіз, порівняльно-історичний метод, контекстуальний аналіз та психологічну інтерпретацію. Зокрема, вивчення праць Геймана в контексті сучасної масової культури допомагає виявити нові аспекти його творчості, які сприяють вихованню гуманістичних цінностей.

Таким чином, дослідження феномену творчості Ніла Геймана та її гуманістичної освітньої функції є надзвичайно важливим для розуміння літератури як інструменту морального розвитку сучасної людини та для підготовки методичних рекомендацій щодо викладання його творів у навчальних закладах.

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування його результатів для підготовки навчальних матеріалів із зарубіжної літератури, проведення лекцій, семінарів та виховних годин, присвячених темам емпатії, толерантності та соціальної відповідальності. Матеріали дослідження можуть використовуватись у викладанні гуманітарних дисциплін, міжкультурній освіті та популяризації читання серед молоді.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку джерел посилання (79 найменувань, з них 63

іноземними мовами). Повний обсяг роботи складає 86 сторінок, основний зміст викладено на 74-х сторінках.

1. ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ НІЛА ГЕЙМАНА: ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕМАТИКА

1.1 Гуманістичне виховання людини XXI століття: Виклики та Потреби

Оповідання Ніла Геймана відомі тим, що не підкоряються жанровим кордонам, органічно поєднуючи фентезі, жахи, міф і навіть магічний реалізм, створюючи унікальні оповідання, які знаходять широкий резонанс. В основі його творчості лежить фантазія, яку він використовує для побудови світів, де магія та міфічні істоти співіснують з повсякденністю. Наприклад, у «Ніде» та Зоряному пилу» Гейман створює багаті на уяву світи з епічними квестами та магічними істотами. Проте, як досліджує Метью Вольф-Майєр у книзі «Теорія для майбутнього світу: спекулятивна фантастика та апокаліптична антропологія» [77, 13 с.], Гейман часто підриває типові фентезійні тропи, роблячи своїх персонажів морально неоднозначними, а світи - складно реалістичними.

Іншим важливим елементом творчості Геймана є урбаністичне фентезі, де магія ховається в сучасному оточенні. Нерідко цей жанр уособлює «Лондон внизу» - прихована версія Лондона, де процвітає дивне і містичне, що відображає теми відчуження та ідентичності у творах письменника. Урбаністичне фентезі досліджується як жанр, що «приносить фантастичне у повсякденне життя, роблячи знайоме дивним» у «Міському фентезі»: Література невидимого» [27]. Цей жанр дозволяє Гейману створювати багатопланові реальності, де магія виступає метафорою невидимих і маргінальних аспектів суспільства, запрошуючи читачів побачити диво у повсякденності.

Паралельно з цим у творах Геймана простежуються елементи магічного реалізму, який органічно поєднує надприродні елементи з реальністю. В «Океані в кінці провулку», наприклад, магія переплітається зі спогадами та емоціями головного героя, створюючи казковий, особистий світ. У книзі «Магічний реалізм»: Теорія, історія, спільнота, магічний реалізм досліджує, як ледь помітні

надприродні події висвітлюють глибші, часто психологічні істини. Використання Гейманом магічного реалізму надає його історіям емоційної глибини, досліджуючи такі теми, як пам'ять і травма, через символічні штрихи [33].

Гейман також багато черпає з міфів і фольклору, які він модернізує так, щоб вони відчували себе актуальними. Прикладом може слугувати його робота «Американські боги», де античні боги живуть серед людей в Америці, борючись з темами віри та ідентичності. У «Піщаній людині» міфологічні, фольклорні та літературні персонажі вплітаються в оригінальну космологію, поєднуючи позачасовий міф із сучасним людським досвідом. У книзі Карен Армстронг «Коротка історія міфу» [16] досліджується ідея про те, що міфи - це не просто давні історії, а постійно переосмислені, щоб відображати культурні цінності, що розвиваються, - концепція, центральна для творчості Геймана.

Елементи жаху та похмурої казки також є невід'ємною частиною стилю Геймана. У «Кораліні» та «Книзі цвинтаря» він використовує тривожну атмосферу, щоб дослідити страхи, пов'язані з автономією та смертністю, створюючи психологічний жах, який ґрунтується на напрузі, а не на крові. Джон Клаут «Темний сад: Короткий словник жахів» [25] описує жахи як жанр, що «дозволяє читачам протистояти фундаментальним страхам і переживати їх». Підхід Геймана до жахів подібний до підходу до універсальних страхів, що надає його творам якості похмурої казки, яка промовляє до читачів різного віку.

Твори Геймана для юної аудиторії, такі як «На щастя, молоко» , поєднують гумор і фантазію для розкриття глибоких тем. Його повага до дитячої здатності розуміти складні емоції віддзеркалює теорії, викладені у книзі «Користь чарів» : Значення і важливість казок Бруно Беттельгайма [18], де стверджується, що темні теми в дитячих історіях дозволяють юним читачам безпечно досліджувати страхи та виклики. Дитячі твори Геймана, хоч і химерні, але витончені, привабливі як для юних, так і для дорослих читачів.

Жанр графічних романів також відіграє важливу роль в оповіданні Геймана, особливо в «Піщаній людині», яка переосмислила цей жанр, поєднавши жахи, міфологію та сюрреалізм. Здатність цього жанру поєднувати візуальну та текстову оповідь обговорюється в книзі Вілла Айснера «Комікси та послідовне мистецтво» [14], в якій висвітлюється, як графічні романи можуть досягати наративної складності за допомогою образів. «Піщана людина» залишається зразком змішування жанрів у графічних романах, використовуючи свій візуальний формат для поглиблення емоційного та тематичного резонансу.

Завдяки цьому безшовному поєднанню жанрів Ніл Гейман створив творчість, яка відчувається широкою та позачасовою, досліджуючи універсальні теми ідентичності, мужності та трансформації. Його жанрова універсальність, сформована елементами фентезі, жахів, магічного реалізму та міфу, дозволяє читачам зіткнутися з глибокими питаннями і таємницями, розкриваючи безмежні можливості самої оповіді. Унікальний стиль оповіді Геймана підтверджує, що жанр - це не обмеження, а інструмент для багатого, складного оповідання.

Концепція гуманістичної освіти наголошує на цілісному підході до навчання, зосереджуючись на особистісному зростанні, емоційному благополуччі, критичному мисленні та соціальній відповідальності. Її теоретичні засади поєднують ідеї філософії, психології та соціальної справедливості, які були переглянуті та розширені в сучасній літературі. Нижче наведено аналіз цих принципів, що включає сучасні наукові джерела, починаючи з 2000 року, при цьому перелічення органічно вписується в розповідь.

1. Філософські засади: Автономія та смислотворення

Філософські засади гуманістичної освіти наголошують на розвитку автономії учнів та їхньої здатності до осмисленої взаємодії зі світом. Герт Біста у книзі «Прекрасний ризик освіти» [20] стверджує, що освіта повинна не лише передавати знання, але й спонукати учнів до вирішення питань існування, етики та відповідальності. Ця ідея перегукується з книгою Марти Нуссбаум «Не заради

прибутку» : Чому демократія потребує гуманітарних наук [40], де вона підкреслює роль ліберальної освіти у розвитку емпатії, критичного мислення та почуття глобального громадянства.

Крім того, книга Максін Грін «Вивільнення уяви» : Есе про освіту, мистецтво та соціальні зміни [23] досліджує, як уява і творчість в освіті дозволяють учням уявити альтернативне майбутнє, сприяючи глибшому зв'язку між особистим зростанням і суспільними перетвореннями. Ці сучасні дослідження підкреслюють неминущу важливість філософської рефлексії в гуманістичній освіті.

2. Психологічні основи: Сприяння мотивації та самоактуалізації

Психологічні теорії, що є центральними для гуманістичної освіти, розвивалися в останні десятиліття з акцентом на внутрішню мотивацію та самовизначення. Теорія самовизначення Едварда Деці та Річарда Райана: Основні психологічні потреби в мотивації, розвитку і благополуччі [28] представляє основу для розуміння того, як автономія, компетентність і спорідненість зумовлюють внутрішню мотивацію учнів. Ці принципи резонують з цілями гуманістичної освіти, наголошуючи на особистісному зростанні та змістовному залученні.

Деніел Пінк «Драйв: Дивовижна правда про те, що нас мотивує» [59] ґрунтується на цих ідеях, застосовуючи їх до освіти, підкреслюючи важливість автономії та цілеспрямованості у розвитку креативності та глибокого навчання. Аналогічно, Керол Двек «Мислення: Нова психологія успіху» створює психологічну основу для гуманістичної освіти, демонструючи, як розвиток мислення, спрямованого на зростання, дає учням змогу приймати виклики і повністю розкривати свій потенціал.

3. Соціальний і культурний контексти: Освіта як рушій справедливості та трансформації

Гуманістична освіта також звертається до суспільної ролі навчання, прагнучи створити більш інклюзивні та справедливі системи. Bell Hooks' «Teaching Community: Педагогіка надії» ґрунтується на принципах соціальної

справедливості, пропагуючи класні кімнати, які сприяють діалогу, інклюзії та розширенню можливостей. Ці теми продовжують досліджувати сучасні інтерпретатори Пауло Фрейре, такі як Антонія Дардер у книзі «Переосмислюючи Пауло Фрейре» (Reinventing Paulo Freire): Педагогіка любові [27], яка підкреслює роль любові, співчуття та критичного підходу в освіті.

Герт Біста у книзі «Хороша освіта в епоху вимірювань» [19] критикує надмірний акцент на стандартизованому тестуванні, виступаючи за повернення до освіти, яка ставить на перше місце особистісний розвиток, етичну відповідальність і демократичну участь. Ці роботи підкреслюють, що гуманістична освіта - це не лише про індивідуальне зростання, але й про сприяння колективній трансформації.

4. Практичне застосування: Творчість, технології та студенто-центроване навчання

На практиці гуманістична освіта передбачає методи викладання, які надають пріоритет творчості, індивідуальності та актуальності. Творчі школи Кена Робінсона: «Революція на місцях, що трансформує освіту» [70] виступає за персоналізований підхід, який заохочує інновації та відкидає жорсткі, стандартизовані системи. Його робота підкреслює, як творчість та індивідуальність узгоджуються з гуманістичними принципами, роблячи освіту більш змістовною та динамічною.

У книзі Ентоні Селдона та Оліветт Бертон «Четверта освітня революція» [49] досліджується, як штучний інтелект може підтримати гуманістичну освіту, пропонуючи персоналізовані шляхи навчання, які адаптуються до індивідуальних потреб. Ці інновації демонструють, як технології можуть посилити, а не применшити людино-центричний етос освіти.

1.1.1 Значення гуманістичних цінностей у сучасному суспільстві.

Гуманістичні цінності відіграють важливу роль у сучасному суспільстві, забезпечуючи основу для емпатії, інтелектуальної свободи, соціальної справедливості та сталого розвитку. Ці цінності стосуються не лише індивідуальної самореалізації, але й колективного добробуту, пропонуючи комплексний підхід до вирішення проблем 21-го століття. Нижче ми розглянемо їхню важливість у кількох вимірах, включно з цитатами із сучасних джерел для підтримки дискусії.

Емпатія та етична відповідальність.

Емпатія є наріжним каменем гуманістичних цінностей, сприяючи взаєморозумінню та співпраці в різноманітних і глобалізованих суспільствах. Марта Нуссбаум підкреслює, що розвиток емпатії є критично важливим для демократії та соціальної згуртованості, дозволяючи людям взаємодіяти з досвідом і перспективами інших [63]. Аналогічно, Белл Хукс стверджує, що емпатія в поєднанні з прагненням до справедливості може перетворити освітні та громадські простори на платформи для визволення [50]. Ці думки підкреслюють необхідність емпатії як протипаги зростаючій соціальній фрагментації та поляризації.

Критичне мислення та інтелектуальна свобода.

У світі, де домінує інформаційне перевантаження, критичне мислення, засноване на гуманістичних принципах, є життєво важливим. Герт Біста критикує надмірний акцент на кількісно вимірюваних результатах в освіті, виступаючи за навчальне середовище, яке заохочує інтелектуальні пошуки та етичну участь [19]. Юваль Ноа Харарі розвиває цю думку, застерігаючи від небезпеки дезінформації, стверджуючи, що інтелектуальна свобода дозволяє людям ставити під сумнів домінуючі наративи і приймати обґрунтовані рішення. Разом ці перспективи підкреслюють, як гуманістичні цінності допомагають людям орієнтуватися в складних ситуаціях з ясністю і цілеспрямованістю.

Соціальна справедливість і рівність.

Гуманістичні цінності також звертаються до системної нерівності, прагнучи до справедливого та інклюзивного суспільства. Філософія Пауло Фрейре, переосмислена Антонією Дардер, підкреслює перетворюючу силу освіти для руйнування деспотичних систем і розширення прав і можливостей маргіналізованих спільнот [28]. Ця ідея резонує з ширшими суспільними рухами, які прагнуть справедливості та рівності, демонструючи, як гуманістичні цінності можуть впливати як на індивідуальні дії, так і на розробку політики. Надаючи пріоритет справедливості та інклюзивності, ці принципи сприяють суспільній гармонії та стійкості.

Екологічна відповідальність та глобальні виклики.

Інтеграція гуманістичних цінностей в екологічний дискурс стає все більш нагальною. Джоанна Мейсі та Кріс Джонстоун стверджують, що взаємопов'язаність, основний гуманістичний принцип, надихає на колективні дії для вирішення проблем зміни клімату та екологічної деградації. Кейт Роворт виступає за переосмислення економічних систем через гуманістичну призму, пропонуючи моделі, які збалансовують соціальну справедливість з екологічною стійкістю [69]. Ці роботи демонструють актуальність гуманістичних цінностей у створенні сталого і справедливого майбутнього.

Індивідуальний та колективний добробут.

Гуманістичні цінності підвищують добробут, сприяючи внутрішній мотивації, креативності та цілеспрямованості. Деніел Пінк підкреслює важливість автономії, майстерності та мети як рушіїв мотивації та особистої реалізації [67]. Дослідження Річарда Лейарда про щастя в сучасному суспільстві показує, як політика, що ґрунтується на співчутті та спільній людяності, може покращити суспільний добробут. Ці ідеї підтверджують, що гуманістичні цінності сприяють не лише індивідуальному зростанню, але й ширшому соціальному задоволенню.

У сучасному суспільстві гуманістичні цінності слугують орієнтиром для вирішення складних проблем, сприяючи емпатії, справедливості та сталості. Вони заохочують до критичної взаємодії з суспільними структурами та особистісного зростання, гарантуючи, що прогрес залишається етично обґрунтованим та інклюзивним. Ці цінності, підтвержені сучасною наукою, є незамінними для створення світу, де індивідуальний та колективний потенціал можуть гармонійно розвиватися.

1.1.2 Виклики та проблеми гуманістичного виховання в умовах глобалізації, цифровізації та культурної різноманітності.

У XXI столітті гуманістична освіта стикається зі значними викликами, сформованими силами глобалізації, діджиталізації та культурного розмаїття. Ці сили одночасно збагачують і ускладнюють реалізацію гуманістичних ідеалів, ставлячи перед освітянами та установами цілу низку перешкод, які необхідно подолати. Нижче наведено детальний аналіз цих викликів, який органічно поєднується з обговоренням і підкріплюється окремими цитатами з сучасних наукових праць.

1. Баланс між універсальними цінностями та культурним розмаїттям

Глобалізація зблизила людей, створивши можливості для діалогу та взаєморозуміння, але вона також висвітлила напругу між універсальними гуманістичними цінностями та культурно-специфічними традиціями. Ця суперечність ставить питання: як освіта може вшанувати культурне розмаїття і водночас сприяти поширенню універсальних цінностей, таких як емпатія, справедливість і критичне мислення. Марта Нуссбаум стверджує, що освіта повинна озброювати учнів навичками цінувати культурні відмінності, водночас виховуючи спільну прихильність до глобального громадянства [63]. Однак ризик культурної гомогенізації залишається, особливо коли домінуючі наративи

затмарюють місцеві перспективи, потенційно підриваючи інклюзивність, яку прагне розвивати гуманістична освіта.

2. Подолання нерівності в цифрову епоху.

Цифровізація трансформувала освіту, пропонуючи безпрецедентний доступ до ресурсів і можливостей навчання. Однак вона також поглибила нерівність, оскільки не всі учні мають рівний доступ до технологій або навичок цифрової грамотності, необхідних для процвітання в онлайн-середовищі. Герт Біста критикує некритичне впровадження цифрових інструментів, підкреслюючи, що технології повинні слугувати реляційним та етичним вимірам освіти, а не просто підвищувати ефективність [19]. Виклик полягає у використанні цифрових інструментів для посилення інклюзивності, гарантуючи при цьому, що вони не поглиблюють існуючі соціальні та економічні диспропорції.

3. Орієнтуючись у впливі стандартизації та метрик.

Глобалізація також спричинила поштовх до стандартизації освітніх систем, які часто вимірюються кількісними показниками. Хоча такий підхід полегшує міжнародні порівняння, він часто суперечить принципам гуманістичної освіти, які надають пріоритет особистісному зростанню та етичному розвитку, а не стандартизованим показникам. Юваль Ноа Харарі попереджає, що надмірний акцент на показниках ризикує звести освіту до механістичного процесу, нехтуючи критичним мисленням і моральними міркуваннями, яких вимагають гуманістичні цінності. Цей виклик вимагає переосмислення систем оцінювання, щоб вони відображали цілісні цілі гуманістичної освіти.

4. Розвиток критичного мислення в цифровому інформаційному середовищі.

Поширення цифрового контенту зробило критичне мислення більш важливим, ніж будь-коли, оскільки учні повинні орієнтуватися в складному ландшафті інформації, дезінформації та алгоритмізованих упереджень. Гуманістична освіта має на меті розвивати в учнів здатність мислити критично та етично в цьому контексті, але досягти цього складно в умовах відволікання та

фрагментації, які сприяють цифрові платформи. Джоанна Мейсі та Кріс Джонстоун підкреслюють, що освіта повинна відновити зв'язок між учнями та глибшими цінностями і заохочувати рефлексивні практики, які протидіють цифровому перевантаженню [58].

5. Сприяння інклюзивності в умовах культурного та мовного розмаїття.

Оскільки класи стають дедалі різноманітнішими, гуманістична освіта повинна вирішувати проблеми сприяння інклюзивності, поважаючи відмінності в мові, культурі та цінностях. Для цього потрібні методи викладання і навчальні програми, які відображають різні точки зору і уникають нав'язування домінуючих культурних норм. Белл Хукс виступає за педагогіку, яка ґрунтується на любові та інклюзивності, пропагуючи діалогові та інтерактивні підходи до навчання [50]. Однак досягнення такої інклюзивності вимагає значних зусиль, включаючи підготовку вчителів, реформування навчальних програм і створення справедливого навчального середовища.

6. Підготовка учнів до етичних викликів у глобалізованому світі.

В умовах глобалізації учні стикаються з етичними дилемами, які вимагають тонкого розуміння взаємопов'язаних питань, таких як зміна клімату, нерівність і культурні конфлікти. Гуманістична освіта прагне підготувати учнів до того, щоб вони могли вдумливо і співчутливо протистояти цим викликам. Заклик Кейт Роворт до «економіки пончиків» ілюструє, як освіта може інтегрувати етичне і системне мислення для вирішення глобальних проблем, зберігаючи при цьому фокус на людині. Тим не менш, впровадження таких міждисциплінарних і орієнтованих на майбутнє підходів у традиційні системи освіти залишається значним викликом.

Виклики гуманістичної освіти в умовах глобалізації, діджиталізації та культурного розмаїття підкреслюють необхідність динамічного та адаптивного підходу. Освітняни мають долати суперечності між універсальними цінностями та культурною специфікою, долати цифрову та соціальну нерівність, а також розвивати критичне мислення у світі, що стає дедалі складнішим. Узгоджуючись з

гуманістичними принципами та адаптуючись до сучасних реалій, освіта може продовжувати розширювати можливості людей процвітати і робити значущий внесок у різноманітне і взаємопов'язане суспільство.

1.1.3 Роль літератури як засобу гуманістичного виховання.

Література слугує потужним засобом гуманістичної освіти, сприяючи емпатії, критичному мисленню та глибшому розумінню людського буття. Через свої наративи, література долає культурні та часові кордони, дозволяючи читачам долучатися до різноманітних перспектив і вирішувати складні етичні питання. Нижче ми розглянемо роль літератури в гуманістичній освіті за допомогою всебічного аналізу, який органічно поєднує перерахування з обговоренням і підкріплюється цитатами з сучасних наукових праць.

1. Розвиток емпатії та емоційного інтелекту.

Однією з головних ролей літератури є її здатність розвивати емпатію, дозволяючи читачам проживати життя та досвід інших людей. Марта Нуссбаум стверджує, що література збагачує емоційний інтелект, залучаючи читачів до моральних та емоційних складнощів людського життя [63]. Наприклад, такі романи, як «Убити пересмішника» Гарпер Лі, запрошують читачів замислитися над питаннями справедливості, упереджень і моральної мужності, сприяючи глибшому розумінню соціальної нерівності. Таке залучення посилює здатність до емпатії, що є наріжним каменем гуманістичної освіти.

2. Заохочення критичного мислення та етичної рефлексії.

Література спонукає читачів ставити під сумнів суспільні норми та досліджувати етичні дилеми, заохочуючи до критичного мислення. Герт Біста підкреслює, що література виступає «ризикованим», але безцінним інструментом в освіті, сприяючи рефлексивному і діалогічному навчанню [20]. Такі твори, як «1984» Джорджа Орвелла та «Розповідь служниці» Маргарет Етвуд, спонукають

читачів до критичного аналізу динаміки влади, свободи та опору, озброюючи їх інструментами для орієнтації в складних соціально-політичних реаліях.

3. Подолання культурних та історичних розбіжностей.

Представляючи різноманітні культурні наративи, література сприяє усвідомленню багатства людського досвіду в часі та просторі. Наприклад, «Речі розпадаються» Чинуа Ачебе знайомить читачів із доколоніальними африканськими суспільствами та впливом колоніалізму, сприяючи міжкультурному взаєморозумінню. Белл Хукс підкреслює трансформаційний потенціал літератури у подоланні культурних розбіжностей та сприянні інклюзивному діалогу в класах [50]. Такі роботи підкреслюють здатність літератури діяти як об'єднуюча сила, долаючи культурні та історичні розбіжності в гуманістичній освіті.

4. Вирішення загальнолюдських питань.

Література часто заглиблюється у вічні людські проблеми, такі як любов, ідентичність, смертність і справедливість. Залучаючись до цих універсальних тем, учні можуть дослідити складнощі людського буття. Джоанна Мейсі та Кріс Джонстоун стверджують, що література та оповідання можуть надихати на надію та стійкість, заохочуючи людей протистояти екзистенційним викликам з більшою усвідомленістю та цілеспрямованістю [58]. Такі твори, як «Сто років самотності» Габріеля Гарсія Маркеса чи «Основи суспільності» Івана Франка, запрошують читачів до боротьби з глибокими філософськими та екзистенційними питаннями.

5. Розвиток мовних і комунікативних навичок.

Окрім розвитку емпатії та критичного мислення, література також покращує знання мови та комунікативні навички. Робота зі складними текстами та інтерпретація нюансів оповіді допомагає розвивати аналітичні та експресивні здібності. Юваль Ноа Харарі зазначає, що розповідь історій, чи то через літературу, чи то через інші медіа, залишається центральним елементом формування колективної свідомості та зміцнення соціальної згуртованості. Таким чином,

література слугує як середовищем для особистісного зростання, так і засобом розвитку важливих навичок для навігації у взаємопов'язаному світі.

6. Надихаючи на соціальні зміни.

Література історично була каталізатором соціальних змін, надихаючи читачів кидати виклик несправедливості та уявляти альтернативне майбутнє. Антонія Дардер, спираючись на творчість Пауло Фрейре, обговорює, як література може надихати людей ставити під сумнів деспотичні структури та виступати за справедливість [28]. Серед прикладів - «Хатина дядька Тома» Гаррієт Бічер-Стоу, яка активізувала рухи проти рабства, та «Я - Малала» Малали Юсафзай, що надихає на активізм у боротьбі за освіту для дівчат. Завдяки своїй здатності пов'язувати особисті історії з ширшими соціальними проблемами, література залишається життєво важливим інструментом для утвердження гуманістичних цінностей.

Література відіграє багатогранну роль у гуманістичній освіті, розвиваючи емпатію, заохочуючи критичну рефлексію, долаючи культурні розбіжності, звертаючись до універсальних питань, покращуючи комунікативні навички та надихаючи на соціальні зміни. Взаємодіючи з літературними творами, люди можуть розвинути глибше розуміння себе та навколишнього світу, що відповідає основним принципам гуманістичної освіти. Підтримувана сучасними науковими дослідженнями, література продовжує слугувати трансформаційною силою у формуванні більш співчутливого та критично налаштованого суспільства.

1.2 Основні теми та мотиви творчості: міфи, магія, паралельні світи, проблеми самовизначення

Твори Ніла Геймана вигадливо переплітаються з темами міфів, магії, паралельних світів і пошуку самовизначення, кожна з яких слугує багатим підґрунтям для дослідження глибоких людських проблем. Поєднуючи ці елементи, Гейман запрошує читачів орієнтуватися в складних ідеях про ідентичність, свободу та людську активність через фантастичні, але глибоко особисті оповіді. Ці повторювані мотиви резонують не лише в контексті літератури, а й у ширшому гуманістичному дискурсі 21 століття, де самоідентичність, суспільні трансформації та психологічне зростання є центральними.

1. Міфи та архетипи:

Характерною рисою творчості Геймана є його звернення до стародавніх міфів та архетипів, які він переосмислює в контексті сучасної боротьби. В «Американських богах» Гейман об'єднує міфологічних істот з різних культур, таких як слов'янський бог Чорнобог та єгипетське божество Анубіс, використовуючи їх як метафори мінливого ландшафту віри та ідентичності в сучасному світі. Зустріч Тіні Місяця з цими богами відображає екзистенційне питання віри та пошуку сенсу в дедалі більш секулярному суспільстві. Це збігається з поглядами Джозефа Кемпбелла у книзі «Герой з тисячею обличь» [24], де Кемпбелл описує, як універсальні міфи слугують основою для особистого та культурного розуміння. У роботі Геймана досліджується, як давні міфічні структури все ще резонують у сучасному контексті, а боги та архетипи пропонують роздуми про колективну психіку людства.

Далі поняття архетипів розширюється в серії «Піщана людина», де Сон та інші нескінченні істоти представляють фундаментальні аспекти існування - мрії, смерть, бажання, відчай та інші. Ці образи віддзеркалюють психологічні архетипи, про які говорив Карл Юнг, чия праця «Спогади, сни, роздуми» визначає цих

персонажів як таких, що репрезентують універсальний людський досвід. Переосмислення Гейманом цих архетипів свідчить про зростаючу потребу людини в символічних постатях, які допомагають їй осмислити свій світ.

2. Магія та надприродне:

Використання Гейманом магії та надприродного є не лише наративним прийомом, але й метафорою внутрішніх емоційних та психологічних станів. У «Піщаній людині» царство сну функціонує як простір, де закони реальності розчиняються, дозволяючи персонажам протистояти глибоко вкоріненим страхам, бажанням і травмам. Зображення сновидінь як сили, що формує реальність, перегукується з роботами таких дослідників, як Зайпс у книзі «Непереборна казка: культурна та соціальна історія жанру» [78], де магія та надприродні елементи є не просто фантастичною втечею, а інструментами для самоаналізу та саморозуміння. Для Геймана магія слугує способом дослідження психіки, так само, як і в «Кафці на березі» Мураками [62], де межа між реальним і сюрреалістичним є плинною, пропонуючи персонажам шлях до протистояння зі своєю справжньою сутністю.

У «Кораліні» подорож головної героїні в потойбічне царство, контрольоване зловісною Іншою Матір'ю, підкреслює важливість протистояння страхам і відстоювання автономії. Використання магії у творах Геймана часто відображає психологічні процеси, де магія є інструментом для особистісного зростання та самореалізації. Зайпс зазначає, що казки та магія, за умови ефективного використання, можуть викривати глибинні структури суспільства та індивідуальної психології, роблячи магичні елементи Геймана як засобом дії, так і засобом глибокого самоаналізу.

3. Паралельні світи:

Паралельні світи посідають чільне місце у творчості Геймана, виступаючи метафізичними просторами, де персонажі досліджують численні виміри своєї ідентичності та досвіду. У «Ніде» прихований світ Лондона внизу існує паралельно зі знайомим Лондоном нагорі, де подорож Річарда Мейх'ю в цей невидимий світ

символізує глибшу подорож самопізнання. Це дослідження паралельних світів віддзеркалює теми, досліджені у фільмі «Простір між світами» [65], де здатність головного героя орієнтуватися в різних альтернативних реальностях привертає увагу до різних можливостей самоідентифікації. Подібно до того, як персонажі Переса дізнаються про свою ідентичність, переміщуючись між світами, герої Геймана, такі як Річард Мейх'ю чи Кораліна, стикаються з альтернативними реальностями, які змушують їх переглянути свої уявлення про те, ким вони є і ким вони хочуть стати.

Ідея паралельних світів також перетинається з роздумами Геймана про вибір і наслідки. Взаємодія персонажів з цими світами часто змушує їх зіткнутися з наслідками своїх рішень, показуючи, як ідентичність формується не єдиною, фіксованою реальністю, а нескінченним вибором, доступним кожній людині. Це перегукується з темами роману Мураками «Кафка на березі» [62], де персонажі мандрують паралельними реальностями, які кидають виклик сприйняттю свободи волі та долі, відображаючи гнучкість людської ідентичності.

4. Самовизначення та ідентичність:

Тема самовизначення займає центральне місце у більшості творів Геймана, де персонажі часто проходять шлях особистісного зростання та самореалізації. У «Кораліні» боротьба юної героїні з маніпулятивною Іншою матір'ю підкреслює важливість автономії та самореалізації. Перемога Кораліни не просто фізична, це глибоке утвердження її права визначати власну долю, що перегукується з гуманістичним уявленням про те, що люди повинні активно формувати свою ідентичність і життя. Ця концепція обговорюється в роботі Фромма «Втеча від свободи» [39], де Фромм досліджує людський страх перед свободою і виклик здійснення автономії у світі, повному обмежень. Подорож Кораліни ілюструє цю боротьбу, підкреслюючи, що особиста активність і самовизначення є ключем до подолання зовнішніх і внутрішніх обмежень.

Аналогічно, у «Книзі цвинтаря» пошуки ідентичності Бода, сироти, якого виховують привиди, є пошуком свого місця у складному, часто ворожому світі. Його подорож, подібно до тієї, що описана в романі Ігана «Візит банди гопників» [21], відображає мінливу природу ідентичності та безперервний процес самопізнання. Взаємодія Бода як з надприродним, так і з людським світом підкреслює, що ідентичність не є статичною, а розвивається через досвід і вибір.

Твори Ніла Геймана пропонують багатий гобелен тем - міфів, магії, паралельних світів і самовизначення - які глибоко зачіпають гуманістичні питання про ідентичність, автономію та особистісне зростання. Ці елементи слугують і метафорами, і наративними прийомами, дозволяючи читачам зіткнутися з екзистенційними питаннями та дослідити складнощі людського досвіду. Поєднання фантастичного та реального у творах Геймана створює простір, де читач може дослідити межі між вірою та реальністю, самовизначенням та долею, відомим та невідомим. Його твори запрошують читачів у світ, де ідентичність є мінливою, вибір - трансформативним, а боротьба за саморозуміння - подорожжю, що виходить за межі звичайного світу.

1.3 Стильові особливості автора: симбіоз реалістичних та фантастичних елементів

Авторський стиль Ніла Геймана відомий своїм особливим симбіозом реалістичних і фантастичних елементів, що створює історії, які здаються одночасно приземленими і потойбічними. Це поєднання занурює читачів у захоплюючі світи, де надзвичайне плавно перетинається зі звичайним, дозволяючи розкривати складні теми за допомогою образної розповіді. Пропонуємо детальніше розглянути, як ці стилістичні особливості визначають його творчість, а також літературні джерела, які контекстуалізують і розширюють ці елементи:

Здатність Геймана переплітати реалізм з фантазією часто проявляється через персонажів, які переживають магичне поряд з буденним, що робить його достовірним і правдоподібним. У «Ніде» головний герой Річард Мейх'ю натрапляє

на прихований магічний підземний світ Лондона, водночас відчуваючи себе дуже схожим на звичайну людину. Як зазначає Метью Вольф-Майєр у книзі «Теорія для майбутнього світу: спекулятивна фантастика та апокаліптична антропологія» [77], спекулятивна фантастика, як у Геймана, запрошує читачів розглядати паралельні реальності як віддзеркалення нашої власної, що є ключовим елементом його оповіді, який посилює її реалістичність та резонансність. Присутність фантастичних світів у знайомому оточенні розмиває межу між можливим і неможливим, занурюючи читачів у досвід персонажів і водночас розширюючи їхнє сприйняття реальності.

В «Океані в кінці провулку» Гейман досягає подібного балансу за допомогою магічного реалістичного підходу, де надприродні елементи тонко вплітаються в повсякденне життя. Цей підхід відповідає принципам магічного реалізму, де фантастичне беззаперечно сприймається як частина реальності. У книзі «Магічний реалізм» : Теорія, історія, спільнота [36], цей жанр уможливорює «надприродний» ефект, дозволяючи читачам бачити магію як продовження реального світу і, таким чином, спонукаючи до самоаналізу на глибші емоційні та психологічні теми. Магічний реалізм Геймана висвітлює такі теми, як пам'ять, травма і ностальгія, запрошуючи читачів розглядати фантастичне як засіб дослідження внутрішніх істин.

Історії Геймана також часто включають міфічні та фольклорні елементи в сучасне середовище, поєднуючи давнє з сучасним. Наприклад, в «Американських богах» боги з різних міфологій борються за виживання в сучасній Америці, стикаючись з екзистенційними питаннями поряд зі своїми людськими побратимами. У книзі Карен Армстронг «Коротка історія міфу» [17] підтримується ідея, що міф зберігає актуальність, постійно адаптуючись до сучасних цінностей. Гейман переосмислює міфологічні архетипи в реалістичних рамках, поєднуючи міфічне і сучасне, щоб дослідити такі теми, як віра, ідентичність і виживання, у спосіб, що резонує з сучасністю.

Цей перетин реалістичних і фантастичних елементів поширюється на жахи, особливо в таких творах, як «Кораліна» і «Книга цвинтаря», де Гейман використовує темну, моторошну атмосферу, щоб дослідити справжні страхи і психологічну глибину. Як описує Джон Клаут у книзі «Темний сад: Короткий словник жаху» [26], жах слугує засобом протистояння прихованим страхам через надприродну лінзу, дозволяючи читачам дослідити вразливість і мужність. Гейманові жахи поєднують фантазію з обґрунтованим відчуттям небезпеки, створюючи психологічну глибину, яка дає молодим читачам простір для протистояння, розуміння та подолання страху.

Інший вимір цього реалістично-фантастичного симбіозу можна знайти в серії графічних романів «Піщана людина», яка поєднує міфологію, історію та сюрреалізм у візуально виразному середовищі. У книзі Вілла Айснера «Комікси та послідовне мистецтво» [32] висвітлено, як графічні романи можуть досягати наративної складності та емоційного впливу завдяки поєднанню тексту та зображень. У «Піщаній людині» Гейман використовує візуальний формат для посилення містичних елементів, що дозволяє створити багаторівневу розповідь, яка поєднує реалізм і фантазію у спосіб, який інші медіа не можуть повністю повторити.

Для молодшої аудиторії такі твори Геймана, як «На щастя, молоко» та «Кораліна», представляють фантастичні елементи доступно і водночас глибоко, поважаючи здатність юних читачів розбиратися в складних темах. Бруно Беттельгайм «Користь чарівництва: Значення і важливість казок» [18] досліджує ідею про те, що фантастичне оповідання дозволяє молодим читачам у безпечний спосіб стикатися з важливими життєвими темами. Твори Геймана так само пропонують юним читачам і пригоди, і самоаналіз, балансує між вигадливістю та моральною й емоційною глибиною.

Завдяки своєму унікальному стилю Гейман створює гармонію між реальним та ірреальним, показуючи, що фантастичне може слугувати відображенням людського досвіду. Поєднання реалістичного середовища з магічними, міфічними

та психологічними елементами запрошує читачів дослідити універсальні питання про ідентичність, пам'ять та межі реальності. Його підхід демонструє непереборну силу фантазії не лише розважати, а й висвітлювати глибинні таємниці життя.

1.4 Аналіз найвизначніших творів Геймана в контексті гуманістичних ідей

Письменник Ніл Гейман досліджує гуманістичні ідеї, сплітаючи теми самопізнання, етичної відповідальності, емпатії та пошуку сенсу у фантастичних оповіданнях, які глибоко зачіпають читачів. У своїх найвидатніших творах Гейман представляє персонажів, які стикаються з особистими та етичними дилемами, поєднуючи сфери фантазії та реальності, щоб дослідити сутність людського досвіду.

В «Американських богах» Гейман представляє переконливе дослідження ідентичності, віри та культурного розмаїття, що відображає гуманістичну цінність розуміння та поваги до різних точок зору. Головний герой, Тінь Місяця, зустрічається з давніми божествами, які намагаються знайти своє місце в сучасному секулярному світі, символізуючи мінливі вірування людства та пошук мети. Це дослідження мінливої віри та ідентичності перегукується з темами «Гуманістичного маніфесту II» Пола Курца [54], який закликає до поваги до людського розмаїття та культурної спадщини. Через динаміку стосунків між богами і людьми Гейман ілюструє важливість пошуку сенсу в плюралістичному світі та підкреслює гуманістичну віру в право кожної людини шукати власну мету.

Серія оповідань «Піщана людина» Геймана заглиблюється у природу мрій, бажань та смерті, досліджуючи екзистенційні теми через персонажа Сну та його братів і сестер, які уособлюють такі абстрактні поняття, як Смерть, Бажання та Доля. Серія підкреслює людське прагнення протистояти таємницям життя і смерті та зрозуміти їх, відображаючи ідею Віктора Франкла у «Пошуках людиною сенсу» [38] про те, що люди знаходять мету через саморефлексію та розуміння своєї

смертності. Оповідь Геймана спонукає читачів замислитися над сенсом життя і нашим спільним людським досвідом, що є центральним принципом гуманізму, який цінує самоаналіз і дослідження свого місця у світі.

У «Кораліні» Гейман звертається до питань особистої автономії, хоробрості та самовизначення через подорож юної героїні, яка протистоїть своїй Другій матері у сюрреалістичному та кошмарному паралельному світі. Сміливість Кораліни врятувати свою сім'ю та відстояти власну ідентичність торкається тем особистісного зростання та моральної незалежності, подібних до концепцій у книзі Бруно Беттельгайма «Користь чарівництва» [18], де йдеться про те, як фантастичні наративи допомагають дітям протистояти страхам і здобувати автономію. Створюючи світ, де маленька дівчинка долає свої найглибші тривоги, Гейман ілюструє гуманістичну віру в те, що самореалізація та сміливість є необхідними для розвитку почуття власної гідності та моральної стійкості.

В «Океані в кінці провулку» Гейман поєднує спогади, ностальгію та фантазію, щоб дослідити теми пам'яті, травми та стійкості людського духу. Повернення головного героя до спогадів дитинства розкриває важливість протистояння складним емоціям для досягнення особистісного зростання, перегукуючись із гуманістичною ідеєю самоприйняття та зцілення через рефлексію. Як досліджують Венді Б. Феріс і Лоїс Паркінсон Замора у книзі «Магічний реалізм: Теорія, історія, спільнота» [36], поєднання реалізму та фантазії у творчості Геймана дозволяє читачам протистояти як емоційним, так і екзистенційним питанням у спосіб, що резонує з повсякденним досвідом. Цей наратив заохочує читачів знаходити силу у вразливості, підкреслюючи прихильність гуманізму до особистісного зростання через саморозуміння.

«Ніде» представляє унікальний погляд на емпатію та соціальну відповідальність, коли головний герой Річард Мейх'ю вирушає до прихованого, чарівного Лондона, населеного знехтуваними та маргіналізованими членами суспільства. Взаємодіючи з персонажами, які існують на узбіччі суспільства, Річард

розвиває емпатію та почуття відповідальності перед тими, кого часто не бачать. Ця подорож узгоджується з гуманістичним принципом соціального співчуття, у книзі «Гуманізм і демократична критика» стверджується, що гуманізм глибоко пов'язаний з розумінням і підтримкою інших. Наратив Геймана підкреслює, що співчуття до інших є важливим для особистого розвитку та соціальної гармонії.

Нарешті, у «Книзі цвинтаря» Гейман досліджує теми спільноти, приналежності та морального зростання через історію Бода, сироти, якого виростили привиди на цвинтарі. Досвід Бода з його примарною родиною та його подорож до пошуку свого місця у світі відображає акцент гуманізму на спільноті та етичному розвитку. Ця концепція перегукується з книгою Еріха Фромма «Людина для себе: Дослідження психології етики» [40], в якій стверджується, що люди морально зростають, взаємодіючи з тими, хто їх оточує, і навчаючись у них. Через подорож Бода Гейман підкріплює ідею про те, що люди формуються під впливом своїх спільнот і що особисте зростання переплітається з почуттям приналежності.

Окрім тем особистої автономії, емпатії та моральної відповідальності, твори Ніла Геймана також присвячені гуманістичному дослідженню плинності ідентичності та сили оповіді. Його герої часто зазнають глибоких трансформацій не лише через зовнішні конфлікти, але й через внутрішні роздуми, які кидають виклик їхньому сприйняттю себе та інших.

У «Дітлахх Анансі» Гейман досліджує теми стосунків між братами та сестрами, самоприйняття та ідентичності. Два головні герої, Чарльз «Товстий Чарлі» Ненсі та його брат Спайдер, уособлюють контрастні аспекти людської ідентичності: Чарлі представляє людину, яка бореться з невпевненістю в собі та суспільними очікуваннями, а Спайдер - більш безтурботну, впевнену в собі особистість. У романі досліджується, як шлях кожного персонажа до самореалізації формується під впливом їхнього розуміння своєї спадщини та сімейної динаміки. Це перегукується з ідеєю самовизначення та пошуку автентичності, про яку йдеться у книзі Карла Роджерса «Як стати особистістю» [71], що підкреслює важливість

розуміння свого справжнього «я» перед обличчям зовнішніх впливів. Зображення цих персонажів Гейманом підкреслює, що справжня самореалізація часто включає в себе прийняття своєї складності та прийняття тих частин себе, які іноді ігноруються або відкидаються суспільством.

Крім того, «Зоряний пил» Геймана пропонує глибокий коментар до теми жертвовності та прагнення до вищих ідеалів. Головний герой, Трістан Торн, вирушає у подорож, щоб знайти зірку, яка впала, і лише згодом дізнається, що вона - не просто небесний об'єкт, а жива, розумна істота. Під час пошуків Трістан зазнає значного особистісного зростання, дізнаючись, що любов, честь і самовідданість є невід'ємними складовими повноцінного життя. Цей наратив узгоджується з гуманістичною перспективою самореалізації, де особистісне зростання ґрунтується на прагненні до ідеалів, вищих за власне «я». У книзі Абрахама Маслоу «Мотивація і особистість» [59] обговорюється, як люди прагнуть реалізувати свій потенціал, переступаючи через особисті бажання заради блага інших, що віддзеркалюється у подорожі Трістана до зрілості та мудрості.

У цих творах Гейман не лише звертається до етичного та емоційного розвитку своїх персонажів, але й розглядає ці теми в ширшому контексті суспільного впливу та індивідуальної активності. Його герої часто стикаються з протиріччями між особистими бажаннями та суспільними очікуваннями, зрештою роблячи вибір, який відображає їхнє еволюціонуюче розуміння себе та світу. Творчість Геймана перегукується з гуманістичною вірою в потенціал особистісного зростання і трансформації, підкреслюючи, що завдяки емпатії, етичним діям і саморефлексії люди можуть формувати власну долю і робити значущий внесок у світ навколо себе.

2. ВПЛИВ ТВОРЧОСТІ НІЛА ГЕЙМАНА НА ФОРМУАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У СУЧАСНОГО ЧИТАЧА

2.1 Гуманістичні цінності в найвизначніших творах Ніла Геймана.

1. «Піщана людина» .

«Піщана людина» Ніла Геймана є знаковим твором у графічній літературі, відомим не лише завдяки запутаній історії, а й глибокому дослідженню гуманістичних цінностей. Серія заглиблюється в теми ідентичності, трансформації та моралі, наголошуючи на спільній боротьбі та прагненнях, які визначають людський стан. Через свого головного героя, Дріма (Морфея), та багату палітру персонажів, з якими він зустрічається, Гейман створює оповіді, що досліджують складність людського існування, ілюструючи потенціал для зростання, спокути та розуміння.

Один із центральних гуманістичних аспектів «Піщаної людини» полягає в нюансованому зображенні Морфея. Дрім - не безгрішний герой, а недосконалий персонаж, що розвивається, бореться з відповідальністю, гордістю та наслідками своїх вчинків. Його подорож протягом усього серіалу відображає глибоко людську боротьбу за самоусвідомлення та відповідальність, підкреслюючи ідею, що зростання часто виникає через прийняття вразливості та змін. Це віддзеркалює акцент гуманістичної психології на самоактуалізації, як досліджено в аналізі Стефана Екмана про метафору та трансформацію у творчості Геймана.

Серіал також відстоює внутрішню цінність розмаїття та взаємопов'язаність усіх життів. Кожна сюжетна лінія представляє персонажів з різних культурних, соціальних та історичних середовищ, підкреслюючи багатство людського досвіду та універсальність таких тем, як втрата, кохання та стійкість. Це вшанування розмаїття відповідає гуманістичному ідеалу визнання та поваги до гідності кожної людини. Карен Келлі, досліджуючи «Піщану людину» , зазначає, що інклюзивність

Геймана відображає його прагнення сприяти емпатії та розумінню - цінностям, які є критично важливими для гуманістичного світогляду.

Іншим важливим гуманістичним елементом «Піщаної людини» є роздуми про природу сновидінь та історій. Царство сновидінь, Сновидіння, є метафорою колективного несвідомого, простором, де сходяться страхи, бажання та надії людства. Ілюструючи, як сновидіння формують реальність і дають уявлення про людську природу, Гейман підкреслює перетворюючу силу уяви та творчості. Дослідження Елісон Гіббонс про мультимодальні наративи збігаються з цією перспективою, підкреслюючи роль оповіді у розвитку самоаналізу та емпатії[41].

Протягом усього серіалу Гейман також стикається з моральною неоднозначністю та етичними складнощами вибору. Такі персонажі, як Роуз Вокер, Джон Костянтин, і навіть такі антагоністи, як Люцифер, представлені з глибиною і нюансами, кидаючи виклик бінарним поняттям добра і зла. Дозволяючи своїм персонажам еволюціонувати і кидати виклик архетипним очікуванням, Гейман утверджує гуманістичну віру в свободу волі та здатність людини формувати свою долю.

Фінал «Піщаної людини» , позначений самопожертвою і трансформацією Дріма, підкреслює остаточне утвердження зміни та оновлення як центрального елементу людського досвіду. Рішення Морфея відмовитися від свого існування заради прогресу відображає глибоко гуманістичний ідеал: віру у важливість зростання, навіть ціною великих особистих жертв. Ця наративна дуга перегукується з дослідженнями Стівена Рауха, який пов'язує міфічні виміри «Піщаної людини» з її глибоким філософським та етичним підтекстом[68].

Представляючи історії, що поєднують фантастичне з глибоко особистим, «Піщана людина» слугує медитацією на тему того, що означає бути людиною. Досліджуючи питання ідентичності, моралі та взаємозв'язку, вона пропонує читачам розповідь, яка водночас розважає і глибоко віддзеркалює гуманістичні цінності. Порушуючи вічні питання про життя і зміни, Гейман запрошує читачів

співпереживати, рефлексувати і, зрештою, визнати свою спільну людяність, що забезпечує неминущу актуальність цієї серії.

Концепція змін як необхідного і часто болісного процесу є центральною для серіалу. Небажання Дрім пристосовуватися протиставляється таким персонажам, як Хоб Гедлінг, який процвітає, приймаючи природу життя, що постійно змінюється. Безсмертя Хоба зображено не як незмінне існування, а як безперервний процес перевтілення, що відображає гуманістичний ідеал самореалізації. Цей контраст між стагнацією та зростанням слугує нагадуванням про те, що повноцінне життя - це прийняття змін, і Гейман підкреслює цю тему через кульмінаційні моменти та розв'язки серіалу. Такі критики, як Марія Сачіко Сесіре, дослідили, як такі наративи запрошують читачів протистояти власним страхам перед трансформацією, заохочуючи до самоаналізу та зростання [25].

Серія також представляє справедливість і чесність не як абсолютні конструкції, а як ідеали, до яких треба постійно прагнути. У казці початкова жорсткість Мрії, а згодом каяття ілюструють важливість підзвітності та готовності виправити минулі кривди. Зображення справедливості тут багатозначне, що відображає складність прийняття етичних рішень і необхідність емпатії для розуміння поглядів інших. Карен Келлі зазначає, що тонкий підхід Геймана до таких питань віддзеркалює гуманістичну традицію наголошувати на моральному зростанні та спільній відповідальності за створення справедливого світу [53].

Інтеграція Нескінченного як втілення таких універсальних понять, як Смерть, Бажання та Руйнування, ще більше збагачує гуманістичну тематику серіалу. Смерть, зокрема, зображена не як страшний привид, а як співчутливий провідник, що сприяє більш прийнятному та рефлексивному ставленню до смертності. Стосунки між Мрією та його сестрою Смертю пропонують моменти глибокої людяності, підкреслюючи важливість дружби, розуміння та прийняття швидкоплинності життя. Дослідження Елісон Гіббонс про мультимодальне

оповідання висвітлює, як використання Гейманом графічних образів посилює ці теми, роблячи їх емоційно резонансними для читачів [41].

Гейман також використовує «Піщану людину» , щоб дослідити динаміку влади, притаманну самому оповіданню. Епізод «Сон літньої ночі» , який переосмислює зустріч Шекспіра зі світом фей, досліджує етичні наслідки створення мистецтва, що маніпулює реальністю. Цей наратив висуває на перший план відповідальність оповідачів за взаємодію з людяністю своєї аудиторії, що відображає гуманістичну прихильність самого Геймана до створення наративів, які надихають на емпатію та саморефлексію. Такі дослідники, як Генрі Дженкінс, пов'язують такі метаоповіді з ширшою культурною роллю спекулятивної фантастики у формуванні етичного та соціального дискурсу [52].

Нарешті, репрезентація маргінальних голосів у серіалі - чи то через таких персонажів, як Ванда, яка кидає виклик гендерним нормам, чи то через різноманітні міфологічні фігури, інтегровані у «Сон» , - підкреслює відданість Геймана інклюзивності як наріжному каменю його гуманістичної філософії. Включення цих перспектив не лише збагачує оповідь, але й запрошує читачів замислитися над цінністю розмаїття у сприянні глибшому розумінню людства. Робота Пола Бута про фан-культури підкреслює, як такі репрезентації глибоко резонують у сучасних спільнотах, спонукаючи до діалогу та адвокації ширшої соціальної інтеграції[22].

У «Піщаній людині» Гейман створює оповідь, яка спонукає читачів ставити питання, співпереживати та розвиватися. Поєднуючи міф, філософію та глибоко особисте, серія виходить за межі свого середовища, стаючи потужним дослідженням людського буття. Її незмінна актуальність свідчить про постійну потребу в історіях, які висвітлюють складнощі життя та утверджують спільну людяність, що нас усіх об'єднує.

2. «Добрі передвісники» .

Книга Ніла Геймана «Добрі передвісники» (у співавторстві з Террі Пратчеттом) вирізняється дотепним, глибоким дослідженням гуманістичних цінностей, використовуючи гумор і фантазію для розкриття тем моралі, співпраці та краси людської недосконалості. Історія, зосереджена на неймовірній дружбі між ангелом Азирафаїлом і демоном Кроулі, відкидає традиційні бінарні поняття добра і зла, припускаючи, що мораль набагато тонша і вкорінена в емпатії, виборі та спільній людяності.

Партнерство Азирафаїла і Кроулі кидає виклик небесним ієрархіям, підкреслюючи важливість індивідуальної волі, а не суворого дотримання нав'язаних правил. Їхня готовність працювати разом, незважаючи на їхні протилежні натури, відображає гуманістичне вшанування співпраці та порозуміння, незважаючи на відмінності. Ця динаміка перегукується з думками Карен Армстронг про те, як наративи кидають виклик дуалістичному мисленню, заохочуючи читачів прийняти складність у своїх моральних рамках. Через цих персонажів Гейман і Пратчетт показують, що суть моралі полягає не в жорсткому підпорядкуванні божественним планам, а в співчутливих рішеннях, які люди приймають у реальних ситуаціях.

Роман також підкреслює цінність людської творчості та стійкості, які часто зображуються як такі, що перевершують божественне чи інфернальне втручання. Здатність людства долати кризи з гумором, винахідливістю і впертою рішучістю підкреслює глибоко гуманістичну віру в здатність звичайних людей творити зміни. Елісон Гіббонс у своєму дослідженні мультимодального оповідання обговорює, як багатосаровий стиль оповіді Геймана і Пратчетта підсилює ці теми, поєднуючи сатиру з сердечними моментами, запрошуючи читачів замислитися над власною роллю у формуванні світу [41].

Через образ Адама Янга, Антихриста, який зрештою обирає людство, а не апокаліпсис, «Добрі передвісники» пропонує потужну заяву про свободу волі та

моральний вибір. Відмова Адама від своєї наперед визначеної ролі відображає центральну гуманістичну ідею роману: люди мають силу переосмислити себе і своє майбутнє, незалежно від зовнішнього тиску чи очікувань. Це перегукується з філософськими поглядами мислителів-екзистенціалістів, таких як Сартр, які наголошують на особистій відповідальності та здатності творити сенс через вибір.

Крім того, апокаліпсис у романі зображений не як божественний гнів, а як відвернена катастрофа, де основна увага приділяється взаємозв'язку всіх істот і можливості примирення. Остаточне рішення Азирафаїла і Кроулі захистити світ і усвідомлення Адамом своєї людської ідентичності стверджують цінність співпраці, розуміння і віри у другий шанс. Такі дослідники, як Саманта Гарві, відзначають, що «Добрі передвісники» використовують гумор для критики традиційних есхатологічних наративів, натомість пропонуючи обнадійливе, людиноцентричне бачення спокути [46].

Поєднання нешанобливості та щирості Геймана і Пратчетта також поширюється на їхню критику інституційних систем - як небесних, так і пекельних - які надають перевагу догмам над співчуттям. Невимовний план, про який з гумором згадується в романі, стає метафорою довільних і часто шкідливих структур, що диктують людську поведінку. Висвітлюючи абсурдність цих систем, автори виступають за мораль, що ґрунтується на людських зв'язках і взаєморозумінні, а не на беззаперечному дотриманні авторитету.

У «Добрих передвісниках» гумор стає засобом глибокого гуманістичного дослідження, руйнуючи жорсткі моральні бінарні системи та прославляючи недосконалість, які роблять людство унікальним. Незмінна привабливість роману полягає в його здатності розважати і водночас надихати читачів на роздуми над власними цінностями, вибором і стосунками. Завдяки яскраво промальованим персонажам і грайливій, але глибоко змістовній оповіді, «Добрі передвісники» стверджують важливість емпатії, співпраці та спільної відповідальності за створення кращого світу. Це свідчення спільного бачення Гейманом і Пратчеттом

оповідання як сили, що сприяє взаєморозумінню, кидає виклик припущенням і оспівує прекрасний хаос людського буття.

Характери Азирафаїля та Кроулі ще більше висвітлюють ці цінності. Обидва персонажі еволюціонують від представників своїх сторін до повноцінних особистостей, які надають перевагу особистим стосункам і моральним переконанням над своїми обов'язками. Їхнє зростання віддзеркалює гуманістичну перспективу, яка ставить самосвідомість та особисту добродішність в основу етичної поведінки. Такі дослідники, як Генрі Дженкінс, помітили, як «Добрі передвісники» використовують гумор і підривну діяльність, щоб зруйнувати архетипні уявлення про ангелів і демонів, перетворивши їх на реальних персонажів, які орієнтуються в моральній неоднозначності [52].

Трактування любові та дружби у «Добрих передвісниках» також підкреслює його гуманістичну філософію. Глибокий зв'язок між Азирафаїлем і Кроулі виходить за межі традиційних ярликів добра і зла, вказуючи на те, що зв'язки, які будують люди, є більш значущими, ніж ролі чи категорії, які їм приписують. Ця динаміка підтверджує цінність людських стосунків як джерела сенсу та моральних орієнтирів, посилюючи послання роману про те, що емпатія та взаємоповага є ключем до подолання розколу. Карен Келлі зазначає, що такі образи глибоко резонують з аудиторією, пропонуючи модель для подолання складних міжособистісних та суспільних викликів [53].

Роль Адама Янга як Антихриста, який обирає людство, не лише підриває апокаліптичні очікування, але й зміцнює ідею потенціалу та моральної автономії. Як дитина, вихована в маленькій, люблячій громаді, Адам уособлює вплив середовища, що виховує, на моральний розвиток. Його остаточне рішення відкинути свою апокаліптичну долю є свідченням перетворюючої сили людських зв'язків і досвіду. Це узгоджується з теоріями розвитку, такими як теорія психолога Керол Гілліган, яка наголошує на етиці стосунків і ролі емпатії в моральних міркуваннях [42].

Зображення в романі звичайних людей як рушіїв змін посилює головні гуманістичні теми роману. Такі персонажі, як Пристрій Анафеми та Ньютон Пульсифер, хоч і недосконалі та непримітні за традиційними героїчними стандартами, демонструють мужність, винахідливість та співчуття у своїх зусиллях запобігти апокаліпсису. Їхні успіхи підкреслюють ідею, що героїзм полягає не в надзвичайних здібностях, а в повсякденних проявах доброти, наполегливості та моральної чистоти. Марія Сачіко Сесіре зауважила, що у «Добрих передвісниках» оспівується потенціал звичайних на перший погляд людей кидати виклик великим системам і здійснювати значущі зміни [25].

Тематично, критика приреченості та акцент на свободі волі в романі кидає виклик традиційним есхатологічним наративам. Невимовний план, про який з гумором згадується протягом усієї історії, стає символом непередбачуваності та складності існування. Ця відмова від жорсткого детермінізму переформується з екзистенціалістською філософією, яка відстоює свободу творити свій шлях і сенс. Зображення Гейманом і Пратчеттом світу, сформованого людським вибором, а не божественним сценарієм, відображає оптимістичну віру в здатність людства обирати краще майбутнє.

Нарешті, «Добрі передвісники» використовує гумор як інструмент для вирішення глибоких моральних і філософських питань. Вплітаючи комедію в оповідь, роман робить свої теми більш доступними, заохочуючи читачів протистояти серйозним проблемам, не стаючи при цьому пригніченими ними. Цей баланс легковажності та глибини відображає прихильність авторів до оповіді як засобу сприяння рефлексії та діалогу. Саманта Гарві стверджує, що гумор у спекулятивній фантастиці часто функціонує як підризна сила, дозволяючи аудиторії ставити під сумнів усталені норми та уявляти альтернативні можливості [46].

Завдяки своїй багатоплановій оповіді «Добрі передвісники» продовжують резонувати з читачами, пропонуючи обнадійливе бачення людства, засноване на

емпатії, виборі та відмові від спрощених моральних бінарних систем. Її незмінна привабливість полягає у здатності надихати на роздуми про цінності, які нас визначають, і водночас оспівувати недосконалу, але чудову природу людського існування.

3. «Американські боги» .

«Американські боги» Ніла Геймана - це глибоке дослідження гуманістичних цінностей, що використовує заплутану оповідь для заглиблення в теми віри, ідентичності та непереборної сили людського зв'язку. Дія роману розгортається у світі, де боги існують тому, що люди вірять у них, позиціонуючи віру як унікальну людську силу, здатну формувати реальність. Ця передумова підкреслює центральну роль людської волі та уяви, відображаючи глибоко гуманістичне розуміння ролі людини у створенні сенсу та мети.

Головний герой, Тінь Мун, слугує лінзою, через яку Гейман досліджує людську здатність до стійкості та самопізнання. Подорож Тіні - це не лише фізична одісея через Америку, а й внутрішній пошук ідентичності та розуміння. Його зустрічі з різними богами та міфічними істотами підкреслюють, як культурні наративи формуються під впливом людських потреб та бажань. Еволюція Тіні від пасивної фігури до активного суб'єкта своєї долі ілюструє основне гуманістичне переконання: люди можуть вийти за межі своїх обставин через самоаналіз, вибір та особистісне зростання. Такі вчені, як Стефан Екман, досліджували, як використання Гейманом метафори і міфу посилює дослідження в романі теми самосвідомості і трансформації [34].

Зображення богів у романі як залежних від людської віри відображає глибоко орієнтовану на людину перспективу. Ці божества, що представляють все - від давніх традицій до сучасних одержимостей, таких як технології та медіа, - оживають завдяки колективній уяві людства. Така динаміка свідчить про те, що божественність не є вродженою, а сконструйованою, підкреслюючи творчу і перетворюючу силу людських систем вірувань. Наратив Геймана критикує сліпе

слідування цим конструкціям, заохочуючи читачів замислитися над цінностями та пріоритетами, які вони обирають для себе. Робота Елісон Гіббонс про мультимодальні наративи підкреслює, як поєднання міфу та реалізму в романі Геймана створює основу для критичного ставлення читачів до цих ідей [41].

Одним із найбільш гуманістичних елементів роману є оспівування культурного розмаїття та взаємопов'язаності людського досвіду. Боги в «Американських богах» походять з безлічі традицій, принесених до Америки іммігрантами і вплетених в її культурну тканину. Висвітлюючи боротьбу та адаптацію цих божеств, Гейман привертає увагу до стійкості та багатства іммігрантських історій, стверджуючи важливість інклюзії та збереження культурної спадщини. Карен Келлі зазначила, що зображення цих наративів у романі резонує з сучасними дискусіями про ідентичність та приналежність, сприяючи емпатії та глибшому розумінню розмаїття [53].

Гейман також використовує конфлікт між старими богами і новими для критики споживацтва та ерозії спільних цінностей. Нові боги, що втілюють сучасну одержимість технологіями, медіа та багатством, зображені поверхневими і відірваними від глибинних людських потреб, які породили старі божества. Ця напруга підкреслює стурбованість роману втратою сенсу у світі, де дедалі більше домінує матеріалізм. Наратив Геймана вказує на те, що відновлення почуття зв'язку - як один з одним, так і з історіями, які нас визначають, - має важливе значення для формування більш гуманного та збалансованого суспільства. Аналіз Саманти Гарві спекулятивної фантастики як інструменту соціальної критики співзвучний цьому прочитанню, підкреслюючи потенціал жанру у вирішенні нагальних культурних проблем [47].

Остаточне усвідомлення Тінню власної волі та марності конфлікту богів втілює гуманістичний етос роману. Відкидаючи маніпуляції як старих, так і нових богів, Тіннь стверджує свою незалежність і підтверджує цінність людського вибору. Цей акт непокори підкреслює головну ідею роману: сила людства полягає не в

служінні зовнішнім силам, а в усвідомленні та прийнятті своєї здатності до змін і самовизначення.

Через свою багатопланову оповідь «Американські боги» порушують вічні питання про віру, ідентичність і те, що означає бути людиною. Поєднуючи міфологічні елементи з глибоко особистими розповідями, Гейман створює твір, який водночас є критикою сучасності та оспівуванням незламного потенціалу людства. Роман запрошує читачів замислитися над власними цінностями та спільними історіями, які нас об'єднують, що робить його потужним дослідженням гуманістичних ідеалів.

Структура роману у вигляді подорожі слугує метафорою подорожі самопізнання та пошуку сенсу. Подорожі Тіні приводять його до забутих куточків Америки, місць, просякнутих тихою силою, що різко контрастує з шаленою енергією сучасного світу. Ці межові простори, населені залишками старих вірувань, стають місцями рефлексії та оновлення, підкреслюючи важливість пам'яті та історії для розуміння власної ідентичності. Такі дослідники, як Пол Бут, обговорювали, як ця взаємодія простору та наративу підкреслює прагнення роману досліджувати ідентичність через гуманістичну лінзу.

Зображення Гейманом досвіду іммігрантів ще більше посилює гуманістичну спрямованість роману. Боги, привезені до Америки іммігрантськими громадами, уособлюють стійкість культурної пам'яті та глибокий вплив міграції на формування ідентичності. Проте їхня згасаюча сила підкреслює виклики збереження культурних традицій перед обличчям асиміляції та сучасності. Ця напруга віддзеркалює реальну боротьбу, з якою стикаються іммігрантські спільноти, що робить цей наратив гострим коментарем про важливість збереження та розуміння культури.

Делікатне зображення стосунків - чи то між людьми і богами, чи то між самими богами, чи то між людськими персонажами - розкриває центральне місце емпатії та зв'язку з гуманістичним світоглядом Геймана. Взаємодія Тіні з такими

персонажами, як містер Ібіс, містер Ненсі та Сем Чорний Ворон, забезпечує моменти тихої людяності, які контрастують з грандіозністю боротьби богів. Ці стосунки демонструють цінність доброти, гумору та солідарності у подоланні життєвих викликів. Такі дослідники, як Генрі Дженкінс, відзначають, як ці інтимні моменти заземлюють творчість Геймана, роблячи його філософські теми близькими та емоційно резонансними [52].

Гейман також критикує комерціалізацію віри, особливо через зображення нових богів, які процвітають на пристрасті людства до технологій, медіа та миттєвого задоволення. Ці божества, хоч і могутні, але позбавлені глибини та життєвої сили старих богів, слугуючи символами культури, що дедалі більше відривається від автентичного людського досвіду. Ця критика поширюється на те, як сучасне суспільство надає перевагу зручності над спільнотою, індивідуалізму над спільною метою. Представляючи цю дихотомію, Гейман запрошує читачів замислитися над цінностями, які вони обирають у власному житті.

Нарешті, фінал подорожі Тіні, зокрема його символічна смерть і відродження, підкреслює перетворюючу силу самосвідомості. Рішення Тіні вийти з маніпулятивних ігор богів відображає відмову від нав'язаних ззовні наративів на користь особистої автономії. Цей вчинок втілює гуманістичний ідеал кування власного шляху, вільного від обмежень традицій чи авторитетів. Він стверджує думку про те, що справжня сила полягає в розумінні себе і діях відповідно до власних переконань, а не в тому, щоб піддаватися зовнішньому тиску.

У «Американських богах» Гейман створює наратив, який оспівує незламну стійкість і творчість людства. Переплітаючи міфологію, сучасні проблеми та глибоко особисту розповідь, він запрошує читачів замислитися над своїми переконаннями, зв'язками та відповідальністю один перед одним. Поєднання містичного та земного в романі слугує потужним нагадуванням про те, що навіть у світі, сповненому богів, саме людський дух має найбільший потенціал для трансформації та набуття сенсу.

4. «Кораліна» .

«Кораліна» Ніла Геймана - це глибоке дослідження гуманістичних цінностей, вплетене в похмуру фентезійну оповідь. У центрі сюжету - Кораліна Джонс, молода дівчина, яка мандрує світом тривожних роздвоєнь і пізнає важливість мужності, любові та ідентичності. Через її мандрівку моторошним «потойбічним світом» роман розкриває теми, що є центральними для гуманістичної освіти: самосвідомість, емпатія та цінність справжніх стосунків. Перетворення Кораліни з допитливої, але дещо відлюдькуватої дитини на хоробру та емпатійну особистість підкреслює важливість самопізнання перед обличчям випробувань - тема, яку обговорювали різноманітні критики, а саме - дослідження ролі суб'єктності в дитячій літературі.

Потойбічний світ у «Кораліні» , з його спокусливим фасадом і зловісним підтекстом, слугує метафорою вибору, який постає перед людиною в реальному житті. «Інша мати» , що втілює нарцисизм і контроль, є антиподом здорових стосунків, навчаючи Кораліну - і читачів - важливості свободи волі та небезпеки поверхневої привабливості. Роман критикує комерціалізацію щастя і підкреслює важливість справжнього зв'язку. Остаточне усвідомлення Кораліною того, що любов і розуміння живуть у її неідеальній, реальній родині, посилює гуманістичний принцип прийняття та оцінки автентичності, а не ілюзії.

Крім того, Кораліна представляє нюансоване зображення хоробрості. Хоробрість героїні ґрунтується не на безстрашності, а на її здатності діяти, незважаючи на страх - якість, яка глибоко резонує з акцентом гуманістичної психології на самоактуалізації та стійкості. Її стосунки з дітьми-привидами, яким вона обіцяє допомогти, ілюструють її зростаючу емпатію та відданість справедливості, що перегукується з гуманістичною вірою в альтруїзм та соціальну відповідальність. Оповідь Геймана спонукає читачів поставити під сумнів власну здатність до мужності та співчуття у світі, який часто ставить на перше місце власний інтерес.

У романі також порушуються теми індивідуальності та автономії. Відмова Кораліни від порожньої досконалості потойбічного світу підтверджує її розуміння особистої активності. Це збігається з аналізом Луїзи Джой, яка розглядає творчість Геймана як засіб, що дає читачам, особливо молодим, можливість прийняти свою унікальну ідентичність і кинути виклик гнітючим системам. Тріумф дитини над всемогутнім антагоністом резонує як заклик до визнання сили опори на власні сили та критичного мислення.

У своєму літературному багатстві «Кораліна» відображає ширші культурні та філософські проблеми 21-го століття, такі як пошук сенсу в споживацькому світі та важливість плекання внутрішньої сили в часи невизначеності. Ці виміри роблять роман не лише захопливою історією, а й вагомим внеском у дискусії про роль літератури у формуванні гуманістичних цінностей. Через трансформаційну подорож Кораліни, Гейман пропонує вічне нагадування про мужність і співчуття, які визначають людяність.

Різкий контраст між справжніми та іншими батьками Кораліни висвітлює небезпеку ідеалізованої досконалості та контролю. Світ іншої матері, хоча спочатку і приваблює, стає в'язницею, покликаною позбавити Кораліну автономії, віддзеркалюючи суспільний тиск, що змушує її відповідати ролям та очікуванням. Цей конфлікт, підкреслює критику Гейманом авторитарної динаміки та його захист індивідуальності й свободи волі. Відмова Кораліни від цього «досконалого» світу є тріумфом людського духу, що втілює гуманістичні цінності самовизначення та автентичного існування.

Крім того, використання лімінальних просторів у «Кораліні» - переходів, дверей та альтернативних реальностей - символізує переходи, які людина проходить у своєму житті. Ці простори дозволяють Кораліні протистояти своїм страхам, переосмислити свої стосунки та відкрити свої сильні сторони. Структура оповіді запрошує читачів орієнтуватися у своїх внутрішніх ландшафтах і визнати складність їхніх емоційних і моральних вимірів.

Ще одним помітним гуманістичним елементом роману є стосунки Кораліни з другорядними персонажами, зокрема з котом, який виконує роль загадкового провідника. Амбівалентність kota та його відмова давати прямі відповіді змушують Кораліну довіряти своїм інстинктам і приймати незалежні рішення. Ця динаміка ілюструє гуманістичний педагогічний підхід до виховання критичного мислення та впевненості в собі, а не залежності від авторитетів.

Зображення страху в «Кораліні» також відіграє важливу роль у дослідженні гуманістичних цінностей. Страх зображений не як інгібітор, а як каталізатор зростання. Кораліна вчиться протистояти своїм страхам і долати їх, втілюючи ідею про те, що самореалізація відбувається через зіткнення з викликами та їх подолання. Такі дослідники, як Марія Татар, проаналізували, як такі наративи допомагають молодим читачам сприймати свою вразливість як джерело сили [74].

Зрештою, «Кораліна» поширює свій вплив не лише на окрему особистість, а й на ширші соціальні теми. Звільняючи дітей-привидів і протистоячи іншій матері, Кораліна бере на себе відповідальність за інших, втілюючи гуманістичні ідеали емпатії та спільної турботи. Цей акт альтруїзму підкреслює важливість взаємної підтримки та колективних дій у побудові справедливого і милосердного суспільства - тема, яка співзвучна сучасним дискусіям про етику і мораль у дитячій літературі.

5. «Ніде» .

Ніл Гейман у романі «Ніде» вигадливо сплітає оповідь, яка слугує свідченням незмінної актуальності гуманістичних цінностей, досліджуючи теми емпатії, ідентичності та соціальної справедливості. Дія роману розгортається у паралельному світі «Нижнього Лондона», де життя маргіналізованих і забутих зіставляється з привілейованими реаліями «Верхнього Лондона» . Ця сувора двоїстість слугує потужним коментарем до суспільної нерівності, спонукаючи читачів протистояти власним уявленням про клас і людську цінність. Такі критики, як Едвард Джеймс відзначають, що зображення Гейманом «Лондона внизу»

символізує приховану боротьбу безправних спільнот, спонукаючи до переоцінки суспільної відповідальності.

Головний герой, Річард Мейх'ю, уособлює шлях самопізнання, що є центральним для гуманістичної думки. Спочатку нічим не примітна і самовдоволена людина, Річард незаплановано потрапляє до Нижнього Лондона, що змінює його, навчаючи цінності мужності, співчуття і моральної активності. Його рішення допомогти Дорі, молодій жінці з цього підземного світу, знаменує початок його морального пробудження. Як зазначають такі дослідники, як Енн Гіберт Алтон, зростання Річарда віддзеркалює гуманістичний ідеал реалізації власного потенціалу через вчинки доброти та етичний вибір.

Емпатія лежить в основі «Ніде» . Багаті уявою персонажі «Лондона внизу» - чи то винахідливі Двері, чи то загадковий Маркіз де Карабас, чи то героїчний Мисливець - представляють різні грані людського досвіду та життєстійкості. Їхні союзи, конфлікти та спільна боротьба підкреслюють важливість спільноти та порозуміння, незважаючи на відмінності. Зростаюча повага Річарда до цих людей і його зв'язок з ними підкреслюють ідею роману про те, що людяність виходить за межі соціальних ієрархій і матеріального статусу. Ця динаміка демонструє здатність Геймана гуманізувати маргіналізовані голоси, сприяючи наративу інклюзії та взаємної поваги.

Антагоністи в «Ніде» , пан Круп і пан Вандемар, уособлюють дегуманізуючі сили жадібності та влади, що різко контрастують із моральним зростанням головних героїв. Їхнє невпинне прагнення до руйнування слугує застереженням про небезпеку неконтрольованої корупції та експлуатації. Через їхній образ Гейман критикує системні недоліки, які увічнюють страждання та нерівність, відображаючи ширші гуманістичні проблеми етики та справедливості.

Повернення Річарда до «Лондона над Ла-Маншем» , який відмовляється від його поверхневого комфорту, є потужним підтвердженням гуманістичних цінностей, які він сповідує. Вирішивши залишитися в Лондоні Нижньому, він

демонструє відданість автентичності, цілеспрямованості та солідарності з безправними. Цей висновок узгоджується з ширшим літературним етосом Геймана, який часто кидає виклик традиційним уявленням про успіх і щастя на користь осмисленого існування.

Досліджуючи питання лімінальності, ідентичності та соціальної відповідальності, «Ніде» не лише розважає, але й навчає. Він спонукає читачів ставити під сумнів суспільні норми, проявляти емпатію до тих, хто є невидимим, і знаходити силу в солідарності. Здатність роману поєднувати фантазію з глибокими людськими істинами забезпечує йому місце твору, який продовжує надихати на гуманістичні роздуми та дії.

Динаміка стосунків між персонажами «Лондона нижче» слугує дослідженням того, як люди з різними сильними сторонами, походженням і вадами можуть співіснувати та співпрацювати. Непохитне прагнення Дор домогтися справедливості для своєї вбитої родини є прикладом стійкості та моральної сили - якостей, які надихають Річарда вийти за межі своєї зони комфорту. Її довіра до Річарда, незважаючи на його початкову недолугість, підкреслює цінність віри в людський потенціал, навіть коли він не є очевидним. Ця тема резонує з гуманістичною вірою у вроджену здатність до зростання та моральної еволюції.

Більше того, наратив кидає виклик суспільній апатії, представляючи забутих та ігнорованих як центральних фігур історії. Жвава, хоча й небезпечна спільнота Лондона Нижнього віддзеркалює стійкість і гідність маргіналізованих груп, припускаючи, що людська цінність не визначається соціальною видимістю чи матеріальним успіхом. Критика Гейманом суспільної зневаги відображає його ширшу літературну місію - посилити голоси, які часто замовчуються в мейнстрімних наративах. Ця критика відповідає гуманістичному заклику до інклюзивності та визнання спільності людства.

Образ маркіза де Карабаса, з його хитрістю та винахідливістю, пропонує альтернативний погляд на мораль. Його дії, часто корисливі, в кінцевому підсумку

сприяють загальному благу, ілюструючи складність прийняття етичних рішень у неоднозначних обставинах. Маркіз слугує нагадуванням про те, що гуманістичні цінності не завжди є простими, але ними можна керуватися завдяки адаптивності та почуттю справедливості.

Мисливець, як фігура сили і честі, вводить тему особистої жертвовності заради колективного блага. Її остаточний акт вірності та хоробрості, навіть ціною власного життя, підкреслює важливість служіння та відданості іншим, що є основними принципами гуманістичної філософії. Подорож Хантера відображає те, як індивідуальний внесок, хай навіть короткий, може мати глибокий вплив на життя інших людей і хід подій.

Перетворення Річарда з пасивного учасника життя на активного агента змін уособлює суть гуманістичного зростання. Наприкінці роману він стає символом надії та оновлення, втілюючи принцип, що справжня реалізація полягає у служінні меті, більшій за себе. Ця еволюція відповідає гуманістичному ідеалу пошуку сенсу через зв'язок, мужність і дію. Образ Річарда у Геймана слугує зразком для вирішення моральних та екзистенціальних дилем у світі, сповненому складнощів.

Зрештою, «Ніде» слугує сучасною притчею, яка закликає читачів зазирнути за поверхню власного життя та життя інших людей. Поєднання фантастичних елементів із глибокими етичними питаннями спонукає до самоаналізу та переоцінки цінностей, які визначають співчутливе та справедливе суспільство. Завдяки своїй насиченій оповіді та незабутнім персонажам, роман продовжує надихати на дискусії про емпатію, соціальну справедливість та перетворюючу силу людських зв'язків.

2.1.1 Персонажі Геймана як приклади розвитку моральних цінностей та самопізнання.

Персонажі Ніла Геймана часто слугують переконливими ілюстраціями морального розвитку та шляху до самопізнання. Через свою боротьбу, вибір і трансформації ці персонажі уособлюють складність подолання етичних дилем і відкриття особистої істини. Оповідання Геймана часто досліджують напругу між індивідуальними бажаннями та колективними обов'язками, заохочуючи читачів замислитися над власними цінностями та ідентичністю через призму досвіду його героїв.

У «Піщаній людині» Дрім є прикладом персонажа, який примиряється з наслідками своїх вчинків і своєю відповідальністю. Спочатку зображений відстороненим і жорстким, Дрім у взаємодії з людьми та іншими істотами змушує його протистояти своїм недолікам і зростати у своїй здатності до емпатії та змін. Його остаточне прийняття необхідності трансформації, навіть ціною великих особистих втрат, підкреслює важливість самосвідомості та моральної відповідальності. Цей образ перегукується з концепцією Джозефа Кемпбелла про подорож героя, про яку йдеться в дослідженні Карен Келлі та Стівена Рауха про «Піщану людину» у зв'язку з сучасною міфологією. Гейман використовує «Сон», щоб показати, як самопізнання нерозривно пов'язане з розуміння власної ролі у світі та наслідків власного вибору [53, 68].

Так само і головний герой «Ніде», Річард Мейх'ю, починає свою історію як непримітна, пасивна фігура, але еволюціонує під час своєї подорожі у прихований світ «Нижнього Лондона». Його зустрічі з моральними викликами та моменти глибокої вразливості змушують його приймати складні рішення, і врешті-решт він перетворюється на мужнього та співчутливого лідера. Ця трансформація віддзеркалює гуманістичний ідеал пошуку сенсу і сили через випробування, як зазначає Пауліна Палмер у своєму аналізі залучення Геймана до теми ідентичності та особистісного зростання [41].

Кораліна Джонс, героїня роману «Кораліна», є ще одним яскравим прикладом морального і психологічного розвитку. Її битва з Іншою Матір'ю - це не лише боротьба за виживання, але й шлях до самодостатності та етичної ясності. Беручи на себе відповідальність за власну безпеку та життя інших, Кораліна демонструє цінність мужності та процесу протистояння страхам для досягнення особистісного зростання. Як зазначає Гелен Міскімон у своєму аналізі «Океану в кінці провулку», Гейман часто використовує молодих героїв, таких як Кораліна, щоб дослідити розвиток моральної свідомості та взаємозв'язок між страхом, хоробрістю та самопізнанням [64].

В «Американських богах» перетворення Тіні Муна з пасивного, скорботного чоловіка на людину, яка бере під контроль свою долю, уособлює суть морального та екзистенційного пробудження. Подорож Тіні позначена його зростаючим розумінням складної взаємодії між вірою, ідентичністю та вибором. Його остаточна відмова від маніпулятивних сил, як божественних, так і людських, свідчить про досягнення ним глибшої моральної ясності та самопізнання. Цей наратив відображає повторювану тему моральної неоднозначності Геймана та необхідності торувати свій шлях, як це підкреслено в аналізі Джека Зайпса про те, як міф і фольклор впливають на прийняття етичних рішень [79].

Через цих персонажів Гейман підкреслює, що шлях до самопізнання та моральної ясності не є ані лінійним, ані легким. Натомість, він виконується через випробування, самоаналіз та мужність зустрітися обличчям до обличчя зі своїми вадами та страхами. Ці оповідання запрошують читачів долучитися до власних процесів моральної рефлексії та самопізнання, втілюючи ширше гуманістичне бачення Геймана.

Персонажі Ніла Геймана демонструють, що моральні цінності та самопізнання часто виникають через взаємодію вибору, наслідків та прийняття відповідальності. Його герої рідко є ідеалізованими постатями; натомість вони борються зі своїми вадами та невпевненістю, що робить їхні подорожі глибоко

впізнаваними. Поміщаючи цих персонажів у надзвичайні обставини, Гейман досліджує, як люди орієнтуються у складнощах своїх моральних орієнтирів, стикаючись із зовнішніми та внутрішніми викликами.

Одним з особливо яскравих прикладів є Бод Оуенс з «Книги цвинтаря» . Зростаючи на цвинтарі серед привидів і надприродних істот, Бод пізнає важливість доброти, хоробрості та поваги до інших. Його моральне виховання формується не під впливом загальноприйнятих суспільних норм, а завдяки взаємодії з різноманітною та нетрадиційною спільнотою. У міру того, як Бод переходить від дитячої невинності до порога дорослого життя, йому доводиться приймати рішення, які випробовують його почуття справедливості та ідентичності. Ця наративна дуга, про яку говорять такі дослідники, як Джек Зайпс, відображає важливість моральної гнучкості та зростання в непевних обставинах [78].

В «Океані в кінці провулку» Гейман досліджує, як пам'ять і досвід сприяють розвитку моральної свідомості. Повернення неназваного оповідача до будинку свого дитинства викликає спогади про фантастичний, але болісний період у його житті. Через ці спогади герой бореться з моральною невизначеністю жертви та захисту, усвідомлюючи вплив вибору, зробленого в ім'я інших. Ця напруга між невинністю і моральною відповідальністю, як підкреслює Гелен Міскіммон, підкреслює інтерес Геймана до взаємодії між дитячим дивом і суворими реаліями дорослішання [61].

Тема самопізнання через відмову від фальші яскраво зображена в «Зоряному пилу» . Прагнення Трістрана Торна завоювати серце своєї коханої починається як поверхнева гонитва за зовнішнім схваленням, але переростає у трансформаційну подорож самопізнання. Наштовхуючись на виклики та несподівані істини, Трістран дізнається, що справжня цінність полягає не в поверхневих цілях, а в чесності, вірності та самоусвідомленні. Його остаточне розуміння власних бажань і мужність діяти відповідно до них підкреслюють моральний і особистісний ріст, який відбувається через прийняття автентичності, а не удавання.

Гейман також використовує другорядних персонажів, щоб висвітлити різні аспекти моральних пошуків. В «Американських богах» містер Середа слугує прикриттям для Тіні Місяця, втілюючи маніпуляції та корисливий прагматизм. Протиставляючи поступове моральне пробудження Тіні та невпинне прагнення Середи до влади, Гейман критикує моральний абсолютизм і досліджує наслідки неконтрольованих амбіцій. Ця динаміка спонукає читачів поставити під сумнів етичні виміри лідерства та лояльності, особливо у складних ієрархічних системах.

Нарешті, часте використання Гейманом ненадійних оповідачів додає ще один шар до дослідження моралі та самопізнання. Персонажі, які сприймають світ фрагментарно або суб'єктивно, як у «Океані в кінці провулку» та «Піщаній людині», змушують читачів замислитися над тим, як особисті упередження, спогади та досвід формують їхнє розуміння добра і зла. Дестабілізуючи традиційний наративний авторитет, Гейман запрошує читачів критично поставитися до моральних неоднозначностей, представлених у його творах, сприяючи самоаналізу та емпатії.

Ці оповідання разом підкріплюють ідею про те, що розвиток моральних цінностей і самопізнання є безперервним процесом, на який впливають зовнішні сили, стосунки та внутрішня рефлексія. Через своїх героїв Гейман ілюструє, що цей шлях, хоч і пов'язаний з труднощами, є центральним у людському досвіді та невід'ємним для особистісного зростання.

2.2. Як твори Геймана сприяють розвитку емпатії, терпимості та соціальної відповідальності

Твори Ніла Геймана роблять значний внесок у розвиток емпатії, толерантності та соціальної відповідальності, занурюючи читачів у розповіді, які підкреслюють складність людського досвіду, цінність різноманітних точок зору та наслідки етичного вибору. Його оповідання часто оживляють персонажів, які борються з моральною невизначеністю та соціальною нерівністю, запрошуючи читачів до емоційної взаємодії з ситуаціями, що кидають виклик їхнім упередженням. Поєднуючи фантастичні елементи з глибоко людськими проблемами, Гейман заохочує аудиторію вийти за межі власного світогляду, сприяючи кращому розумінню інших та надихаючи на позитивні соціальні зміни.

У «Ніде» Гейман яскраво змальовує боротьбу маргіналізованих спільнот через метафоричний світ «Нижнього Лондона» - тіньового, забутого міста, яке населяють люди, що випали з поля зору мейнстрімного суспільства. Подорож Річарда Мейх'ю від непримітного життя в Лондоні Нагорі до трансформаційної пригоди в Лондоні Внизу слугує наративним засобом для дослідження соціальної невидимості та системного нехтування. Ставлячи читача поруч із Річардом, який стикається з людяністю та стійкістю людей у цьому підземному світі, Гейман виховує емпатію до тих, кого часто не помічають у реальності. Робота Пауліни Палмер підкреслює, як цей роман спонукає читачів визнати власні упередження і припущення, закликаючи їх ставитися до інших зі співчуттям і повагою [64].

Так само в «Американських богах» Гейман досліджує культурне розмаїття та виклики, з якими стикаються іммігрантські спільноти, представляючи богів та міфічних істот з різних традицій, які борються за виживання в сучасному суспільстві, керованому споживацьким світоглядом. Подорож Тіньового Місяця розкриває взаємопов'язаність цих культурних ідентичностей, заохочуючи читачів оцінити цінність спадщини та багатство мультикультуралізму. Олюднюючи досвід старих богів і проводячи паралелі з сучасною боротьбою, Гейман долає розрив між

міфом і сучасністю, пропонуючи читачам лінзу, через яку вони можуть проаналізувати власне ставлення до збереження культури та інклюзії. Цей наратив збігається з міркуваннями Джека Зайпса про неминущу актуальність фольклору як засобу вирішення суспільних проблем і сприяння міжкультурному взаєморозумінню [78].

Герої Геймана часто стикаються з моральними дилемами, які підкреслюють важливість толерантності та відповідальності. У «Піщаній людині» еволюція Дріма від відстороненої, авторитарної фігури до того, хто розуміє нюанси людських страждань, підкреслює цінність самосвідомості та емпатії у владних кабінетах. Через стосунки Сну зі смертними та іншими міфічними істотами Гейман досліджує теми прощення, жертвовності та взаємовпливу взаємопов'язаних життів. Карен Келлі та Стівен Раух стверджують, що багаточасова розповідь у «Піщаній людині» відображає складність етичних рішень у реальному світі, навчаючи читачів розглядати різні точки зору, перш ніж формувати судження [53].

Його дитяча література, така як «Кораліна» та «Книга цвинтаря», підкріплює ці теми, знайомлячи юних читачів з принципами соціальної відповідальності та сміливістю заступатися за інших. Хоробрість Кораліни, яка зустрілася з Іншою Матір'ю, щоб врятувати не лише себе, але й душі інших дітей, що опинилися в пастці, ілюструє важливість боротьби за справедливість навіть перед обличчям страху. Як зазначає Гелен Міскіммон, юні герої Геймана часто слугують прикладом стійкості та моральної чистоти, надихаючи читачів на власну активність у створенні більш справедливого та співчутливого світу [60].

Своїми оповіданнями Гейман ілюструє хвильовий ефект маленьких добрих вчинків і силу колективних дій. Герої його оповідань часто досягають своїх цілей не завдяки індивідуальному героїзму, а завдяки формуванню зв'язків з іншими людьми та визнанню їхньої спільної людяності. Цей меседж резонує з гуманістичними цінностями емпатії та співпраці, заохочуючи читачів поширювати ці принципи на власне життя. Поєднуючи фантастичні історії з глибокими

моральними та соціальними коментарями, Гейман створює твори, які не лише розважають, а й навчають, надихаючи читачів глибше пізнавати світ та його численні голоси.

Твори Ніла Геймана сприяють розвитку емпатії, толерантності та соціальної відповідальності, заглиблюючись у складні питання ідентичності та приналежності, підкреслюючи цінність розуміння себе та інших у взаємопов'язаному світі. Його оповідання часто позиціонують персонажів як мости між різними спільнотами чи реаліями, підкреслюючи важливість комунікації, взаємоповаги та спільних наративів у розбудові згуртованого суспільства.

В «Океані в кінці провулку» Гейман досліджує тонкий і глибокий вплив дитячої травми та пам'яті на ідентичність. Повернення неназваного героя до будинку свого дитинства спонукає до роздумів про невидиму боротьбу, яка формує особистість, заохочуючи читачів до більш співчутливого ставлення до інших, чий досвід може бути прихованим або неправильно зрозумілим. Це збігається з думкою Гелен Міскімон про те, як використання Гейманом пам'яті сприяє емоційному залученню, спонукаючи читачів замислитися над невидимими тягарями, які несуть ті, хто їх оточує [61].

Гейман також спонукає читачів протистояти упередженням та упередженим уявленням через зображення морально складних антагоністів. У романі «Добрі передвісники», написаному у співавторстві з Террі Пратчеттом, демон Кроулі та ангел Азирафаїл кидають виклик традиційній бінарній системі добра і зла, формуючи дружбу, що ґрунтується на взаєморозумінні та спільній людяності. Цей підрив чорно-білої моралі спонукає читачів поставити під сумнів жорсткі етичні рамки та визнати важливість нюансованих перспектив у вирішенні реальних проблем. Саманта Гарві зазначає, що цей твір критикує спрощеність традиційних моральних дихотомій, натомість закликаючи до співчуття до людей, які опинилися в морально сірих обставинах.

Більше того, повторювана Гейманом тема віднайденної сім'ї підкреслює важливість прийняття і зв'язку перед обличчям суспільного чи родинного відторгнення. У «Книзі цвинтаря» Бод Оуенс знаходить підтримку і любов у спільноті привидів, які сприяють його розвитку, незважаючи на відмінності у походженні та світогляді. Ця тема підсилює ідею про те, що приналежність виходить за межі біологічних зв'язків і що значущі стосунки будуються на взаємній турботі та розумінні. Такі наративи мають великий резонанс у контексті XXI століття, коли нетрадиційні сім'ї та спільноти все більше визнаються та цінуються.

Використання фантастичного середовища у творах Геймана слугує дзеркалом сучасних соціальних проблем, запрошуючи читачів розглянути паралелі між вигадкою та реальністю. Наприклад, у «Зоряному пилу» фантастичне королівство Штормгольд слугує метафорою для подолання викликів міжкультурної взаємодії та взаєморозуміння. Трансформація Трістрана Торна впродовж історії відображає ширший заклик до читачів проявляти цікавість і відкритість до інших культур, що, зрештою, сприяє вихованню толерантності через дослідження відмінностей.

Нарешті, Гейман часто включає теми екологічного управління, тонко заохочуючи соціальну відповідальність перед обличчям екологічних криз. В «Американських богах» зменшення могутності старих богів відображає відірваність людства від природи і традицій, тоді як особиста подорож Тіньового Місяця тонко критикує втрату шанобливого ставлення до світу природи. Пов'язуючи культурні та екологічні теми разом, Гейман припускає, що повага до людського та екологічного розмаїття є необхідною для підтримки гармонійного світу. Така екологічна свідомість резонує з сучасними дискусіями про екологічну етику та роль людства у збереженні планети.

Оповідання Геймана продовжують слугувати важливим інструментом для заохочення читачів бачити себе активними учасниками ширшого наративу про емпатію, толерантність та відповідальність. Через свої вигадливі світи та складних персонажів він запрошує аудиторію замислитися над власними цінностями та

вчинками, сприяючи посиленню відчуття зв'язку з іншими людьми та ширшим світом.

2.2.1 Виховна функція творів Геймана в умовах XXI століття

Твори Ніла Геймана мають глибоку освітню цінність у двадцять першому столітті, пропонуючи читачам зануритися в моральні, соціальні та філософські теми, які резонують із сучасними викликами. Поєднуючи традиційні техніки оповіді з інноваційними наративами, Гейман створює літературу, яка не лише розважає, а й навчає, формуючи у читачів розуміння себе та навколишнього світу. Його оповідання приваблюють аудиторію різного віку, звертаючись до універсальних тем через сучасні призму, наголошуючи на емпатії, критичному мисленні та силі уяви як життєво важливих інструментах для навігації у світі, що стає дедалі складнішим.

По-перше, переосмислення Гейманом міфів і фольклору створює основу для дослідження універсальних істин у сучасному контексті. В «Американських богах» зіставлення стародавніх божеств і сучасного життя відображає напругу між культурною спадщиною і сучасністю, спонукаючи читачів замислитися над тим, як традиції формують ідентичність у сьогоденні. Роздуми Джека Зайпса про актуальність фольклору підкреслюють, як Гейман переосмислює ці історії, щоб відповісти на культурні та суспільні зміни, пропонуючи доступну платформу для дискусій про спадщину та мультикультуралізм.

По-друге, герої Геймана часто стикаються з морально неоднозначними рішеннями, що робить його твори потужним інструментом для розвитку критичного мислення. Наприклад, «Піщана людина» запрошує читачів дослідити взаємодію між відповідальністю та автономією, коли Дрім маневрує у складних стосунках з людьми та іншими міфологічними сутностями. Відмовляючись від спрощених моральних рішень, Гейман спонукає читачів ставити під сумнів свої припущення та взаємодіяти з етичними складнощами. Карен Келлі та Стівен Раух

відзначають, що багатошарове оповідання Геймана віддзеркалює дилеми реального світу, пропонуючи основу для розвитку нюансованих перспектив у морально заплутаному світі [53].

По-третє, дитяча література Геймана, така як «Кораліна» та «Книга цвинтаря», безпосередньо звертається до юних читачів, піднімаючи важливі теми, зокрема, мужність, стійкість та важливість піддавати сумніву авторитети. У «Кораліні» подорож головної героїні, яка рятує себе та інших від зловісної Іншої матері, підкреслює цінність самостійності та хоробрості. Гелен Міскіммон зазначає, що використання Гейманом молодих персонажів, які долають моральні виклики, дозволяє молодшій аудиторії глибоко зануритися в теми, готуючи їх до складнощів дорослого життя за допомогою наративів, які заохочують до критичного сприйняття.

У «Книзі на цвинтарі» Гейман переосмислює «Книгу джунглів» Редьярда Кіплінга, застосовуючи унікальний педагогічний підхід. Життя Бода Оуенса серед привидів висвітлює теми адаптивності та прийняття, показуючи, як нетрадиційні спільноти можуть запропонувати важливі уроки емпатії та толерантності. Марія Сачіко Сесіре у своїй роботі 2019 року «Перезачаровані: Підйом дитячої фентезійної літератури у ХХ столітті» досліджує, як сучасне фентезі, зокрема твори Геймана, взаємодіє з традиційним оповіданням, щоб забезпечити моральне та соціальне виховання. Дослідження підкреслює важливість переосмислення старих наративів для вирішення сучасних проблем, позиціонуючи творчість Геймана як життєво важливий освітній інструмент.

Крім того, твори Геймана підкреслюють трансформаційну силу самої оповіді. В оповіданні «Океан у кінці провулку» спогади оповідача про дитинство демонструють, як наративи формують ідентичність і розуміння, особливо перед обличчям травми чи втрати. Саманта Гарві припускає, що зображення Гейманом пам'яті та наративу як інструментів для обробки досвіду підкреслює їхній освітній

потенціал, сприяючи емоційній грамотності та глибшому розумінню людського досвіду [47].

Нарешті, Гейман досліджує різноманітність та інклюзію, що має значний педагогічний вплив. У «Ніде» метафора Лондона внизу представляє маргіналізовані спільноти, заохочуючи читачів співпереживати тим, хто є соціально чи економічно невидимим. Пауліна Палмер стверджує, що таке зображення кидає виклик домінуючим соціальним наративам і спонукає читачів ставити під сумнів структури виключення, сприяючи толерантності та почуттю соціальної відповідальності [64].

Через ці оповідання Гейман поєднує сфери розваг та освіти, надихаючи читачів критично мислити, глибоко співпереживати та діяти відповідально. Його оповідання залишаються важливими і в двадцять першому столітті для розвитку інтелектуальних та емоційних навичок, необхідних для взаємодії зі світом, що стрімко розвивається.

2.3 Адаптації творів Геймана: фільми, серіали, графічні романи та їхній вплив на сучасну культуру

Твори Ніла Геймана були широко адаптовані у фільмах, телевізійних серіалах та графічних романах, що суттєво вплинуло на сучасну культуру, донісши його особливу суміш міфу, фентезі та сучасності до ширшої аудиторії. Ці екранізації не лише популяризують його оповідання, але й переосмислюють його історії для різних медіа, залучаючи нові покоління до його тем ідентичності, моралі та людських зв'язків. Завдяки візуальному та перформативному оповіданню ці екранізації посилюють культурну актуальність творів Геймана, сприяючи ще глибшому залученню до проблем, про які йдеться в його оповіданнях.

Екранізація «Американських богів» у телесеріал мала особливий вплив на сучасну культуру. Перенісши дослідження культурної ідентичності, імміграції та систем вірувань, що містяться в романі, у візуальне середовище, шоу розширило

доступність цих тем. Яскраве зображення напруженості між старими і новими богами в серіалі підкреслює зіткнення між традицією і сучасністю, резонуючи з аудиторією, яка переживає подібні конфлікти в реальному житті. Аналіз Стефана Екмана, який розглядає місця дії творів Геймана як метафори соціально-політичної динаміки, збігається з тим, як виставка візуально представляє ці теми, посилюючи їхній культурний резонанс [34].

«Піщана людина», спочатку новаторський графічний роман, був адаптований у різних форматах, зокрема у вигляді серіалу на Netflix. Оригінальні комікси переосмислили можливості графічного оповідання, сплітаючи складні оповіді, які торкалися таких тем, як ідентичність, мораль і перетворююча сила мрій. Телевізійна адаптація донесла цю улюблену історію до ширшої аудиторії, зберігши її основні теми та викликавши новий інтерес до графічних романів як легітимної форми літературного та культурного самовираження. Дослідження Карен Келлі та Стівена Рауха міфічного та психологічного вимірів «Піщаної людини» підкреслюють, як ці екранізації залучають аудиторію до вивчення вічних людських проблем [53].

Екранізації дитячої літератури Геймана, такі як «Кораліна» та «Зоряний пил», також відіграли значну роль у сучасній культурі, візуально та емоційно занурюючи глядачів у його фантастичні світи. У фільмі «Кораліна» режисера Генрі Селіка за допомогою стоп-моушн анімації передається моторошна, потойбічна атмосфера роману Геймана, що підкреслює теми хоробрості та впевненості у власних силах. Дослідження Марії Сачіко Сесіре сучасної дитячої фентезійної літератури контекстуалізує «Кораліну» як важливий внесок у сучасне оповідання, що дає змогу молодим глядачам протистояти своїм страхам і брати під контроль свої оповіді [8].

Екранізація «Зоряного пилу» у художній фільм підкреслює вплив Геймана на жанр романтичного фентезі, поєднуючи магічний реалізм з універсальними темами кохання, самопізнання та трансформації. Успіх фільму демонструє незмінну привабливість казкових сюжетів у сучасному кінематографі, пропонуючи глядачам

свіжий погляд на вічні мотиви. Робота Джеймса Волтерса про роль фентезі в сучасних медіа підтверджує ідею, що «Зоряний пил» поєднує традиційне оповідання з сучасним сприйняттям, що робить його особливо актуальним для сучасних глядачів.

Екранізація «Добрих прикмет», створена у співавторстві з Террі Пратчеттом, вирізняється дослідженням моральної неоднозначності та співпраці через уявні розбіжності. Серіал на Amazon Prime посилює комедійну, але водночас гостру взаємодію між ангелом Азирафаїлом і демоном Кроулі, використовуючи їхню нетрадиційну дружбу, щоб кинути виклик бінарним поняттям добра і зла. Сучасні декорації та гострий гумор екранізації роблять її послання про толерантність і співпрацю особливо резонансними в сучасному поляризованому світі. Такі дослідники, як Саманта Гарві, відзначають, що такі екранізації, як «Добрі передвісники», залучають аудиторію, формулюючи етичні складнощі в межах доступних наративів, демонструючи здатність медіа кидати виклик укоріненим світоглядним уявленням.

«Океан в кінці провулку», адаптований Національним театром, розкриває ще один вимір впливу Геймана на сучасну культуру. Перетворюючи глибоко особистий та інтроспективний роман на театральний досвід, адаптація підкреслює емоційну силу пам'яті, втрати та стійкість людського духу. Театральний критик Хелен Льюїс зауважила, що вистава використовує мінімалістичну, але виразну інсценізацію, щоб долучити глядачів до подорожі головного героя. Перехід зі сторінки на сцену демонструє, як теми самопізнання та емоційного катарсису Геймана можуть бути переосмислені, щоб викликати глибокий резонанс у живому, колективному середовищі [57].

Графічні адаптації коротких творів Геймана, таких як «Правдоподібні історії» та «Як розмовляти з дівчатами на вечірках», розширюють його оповіді у візуальні формати, які привносять додаткові шари інтерпретації. «Правдоподібні історії», адаптовані у вигляді графічної збірки, спираються на дослідження Гейманом

макабричного та сюрреалістичного, заохочуючи читачів ставити під сумнів реальність та приховані історії у повсякденному житті. Ці адаптації показують, як оповідання Геймана функціонують у різних жанрах, надихаючи новий інтерес до графічного оповідання як засобу для літератури для дорослих.

Інтерактивні та цифрові адаптації, такі як серія *The Sandman Audible*, також розширили культурне охоплення творів Геймана завдяки використанню імерсивних аудіотехнологій. Озвучений формат за участю відомих акторів, таких як Джеймс Мак-Евой, передає глибину прози Геймана, дозволяючи слухачам відчувати багатозарову, атмосферну розповідь в унікальній особистий спосіб. Дослідники трансмедійного оповідання, такі як Генрі Дженкінс, стверджують, що подібні адаптації є прикладом того, як технології можуть перетворювати літературні твори на багатовимірний досвід, охоплюючи аудиторію, яка може не мати стосунку до традиційних друкованих видань [52].

Крім того, вплив Геймана на сучасну культуру поширюється через стилістичні впливи його творів на інших авторів. Готична та химерна естетика «Кораліни» надихнула таких режисерів, як Гільєрмо дель Торо, а моральні хитросплетіння «Піщаної людини» вплинули на методи оповіді письменників у коміксах та на телебаченні. Ця інтертекстуальність відображає хвильовий ефект екранізацій Геймана, ілюструючи їхню роль у формуванні культурного ландшафту та надихаючи на нові мистецькі пошуки.

Ці екранізації не лише розширюють охоплення історій Геймана, але й роблять свій внесок у розвиток популярної культури, посилюючи цінність складних, морально багатих наративів у мейнстрімних медіа. Вони надихають на нові інтерпретації міфів і фольклору, заохочують до критичних дискусій про ідентичність і соціальні проблеми та демонструють непереборну силу оповіді у формуванні культурної свідомості. Завдяки успішному переведенню своїх творів у різні формати, вплив Геймана виходить далеко за межі літературного світу, закріплюючи його місце як ключової фігури в сучасній культурі.

2.3.1 Роль візуальних адаптацій у популяризації гуманістичних цінностей серед молоді

Візуальні адаптації творів Ніла Геймана відіграли трансформаційну роль у популяризації гуманістичних цінностей серед молодшої аудиторії, зробивши складні моральні, соціальні та емоційні теми доступними через переконливі візуальні образи та наративи. Ці екранізації долають розрив між літературною глибиною та безпосередністю візуальних медіа, дозволяючи молодим глядачам долучитися до історій, які сприяють емпатії, толерантності та особистісному зростанню. Розміщуючи вічні гуманістичні ідеї у візуально привабливих форматах, ці роботи сприяють глибшим емоційним зв'язкам і розширюють вплив оповідань Геймана.

Екранізація «Кораліни» є прикладом того, як візуальні медіа можуть висвітлювати теми мужності, індивідуальності та стійкості у спосіб, що резонує з молодшою аудиторією. Ретельна стоп-моушн анімація посилює моторошність потойбічного світу, водночас візуально підкріплюючи хоробрість Кораліни, яка протистоїть своїм страхам. Аналіз дитячої фантастичної літератури, проведений Марією Сачіко Сесіре, підкреслює, як такі адаптації, як «Кораліна», допомагають юним глядачам орієнтуватися у власних викликах, виховуючи почуття активності та впевненості у власних силах, що є ключовим для гуманістичної освіти [25].

Аналогічно, серіал «Піщана людина» на Netflix розкриває теми спокути, відповідальності та цінності мрій для покоління, що зростає у світі, сформованому невизначеністю та змінами. Мрія, як складний персонаж, що бореться з власними вадами та обов'язками, є потужною метафорою самоусвідомлення та моральної відповідальності. Візуальне зображення Сну - царства, що символізує колективне підсвідоме, - спонукає юних глядачів замислитися над власними прагненнями та обов'язками. Карен Келлі та Стівен Раух обговорили, як міфічна структура «Піщаної людини» узгоджується з гуманістичною традицією, пропонуючи розповідь, яка одночасно розважає і навчає, підкреслюючи спільну боротьбу і прагнення людства [68].

Адаптація «Добрих прикмет» ще більше посилює гуманістичні цінності, зосереджуючись на темах співпраці та прийняття. Партнерство між Азирафаїлом і Кроулі, яскраво втілене в життя завдяки гострому перформансу та кінематографічній розповіді, пропонує модель подолання відмінностей задля досягнення спільних цілей. Ця розповідь, викладена в гумористичному, але водночас спонукаючому до роздумів контексті, залучає молоду аудиторію до критичних дискусій про мораль і силу стосунків, побудованих на взаємній повазі. Саманта Харві зазначила, що грайливе, але глибоке дослідження добра і зла у виставі спонукає глядачів поставити під сумнів суспільні норми і прийняти складність етичних поглядів [48].

Крім того, постановка «Океану в кінці провулку» як театральної адаптації підкреслює важливість пам'яті та емоційної стійкості. Трансформуючи інтроспективний роман Геймана у візуальний та спільний досвід, вистава залучає молоду аудиторію до ідеї, що оповідання історій може бути інструментом для розуміння та зцілення. Театральний критик Хелен Льюїс підкреслює, що мінімалістична, але виразно виражена постановка вистави охоплює універсальні теми дитячого подиву та тривалого впливу людських зв'язків, резонуючи, зокрема, з молодшими глядачами, які можуть побачити відображення своєї власної боротьби у подорожі головного героя [57].

Інтерактивні та цифрові формати, такі як аудіоадаптація «Піщаної людини», ще більше розширюють сферу дії цих гуманістичних цінностей, занурюючи молоду аудиторію в багатий, мультисенсорний досвід. Поєднуючи високоякісну оповідь зі звуковим супроводом, що нагадує фантастичні сфери уяви Геймана, ці адаптації спонукають до роздумів над питаннями справедливості, творчості та спокути, використовуючи звук і голос, щоб підкреслити спільні людські емоції, які лежать в основі його оповідань.

Візуальні адаптації творів Геймана слугують потужним засобом передачі гуманістичних цінностей молодим людям, перекладаючи літературні теми у

захопливий і доступний формат. Вони надихають на роздуми про самосвідомість, важливість стосунків і цінність емпатії, а їхня візуальна привабливість гарантує, що ці уроки резонують у безпосередній і впливовий спосіб. Поєднуючи естетичне та моральне, ці адаптації підтверджують роль оповідання історій у формуванні покоління, яке цінує розмаїття, взаєморозуміння та незламну силу людського духу.

2.3.2 Вплив нових медіа на сприйняття гуманістичних аспектів творчості Ніла Геймана

Нові медіа докорінно змінили те, як аудиторія сприймає гуманістичні виміри творчості Ніла Геймана, зробивши його теми емпатії, ідентичності та моралі більш доступними та резонансними у світі, де панує цифровий зв'язок. Завдяки таким платформам, як стрімінгові сервіси, інтерактивні аудіокниги, соціальні мережі та оцифрування графічних романів, нові медіа посилюють охоплення та вплив оповіді Геймана. Вони не лише роблять його твори доступними для ширшої аудиторії, але й змінюють способи, в які його гуманістичні ідеї засвоюються, обговорюються та переосмислюються в сучасній культурі.

Стрімінгові платформи, такі як Netflix та Amazon Prime, переосмислили наративний досвід, адаптувавши твори Геймана до епізодичних форматів, які заохочують глибше залучення до його персонажів та тем. Наприклад, епізодична структура «Піщаної людини» дозволяє глядачам дослідити подорож Дріма та його взаємодію з людством у спосіб, що висвітлює теми спокути, відповідальності та взаємозв'язку людських життів. Завдяки використанню високоякісних візуальних ефектів і можливостей потокового оповідання, ці адаптації забезпечують тонке дослідження гуманістичних цінностей, закладених в оповіданнях Геймана. Такі дослідники, як Генрі Дженкінс, стверджують, що таке трансмедійне оповідання розширює інтерпретаційні можливості літературних творів, створюючи нові шляхи для взаємодії з аудиторією та емоційного резонансу [52].

Інтерактивні аудіокниги, такі як озвучена адаптація «Піщаної людини» , демонструють, як аудіо-медіа можуть посилити інтроспективні та емоційні аспекти оповіді Геймана. Захоплюючі звукові пейзажі та багатошарове озвучення оживляють його оповідання, підкреслюючи універсальність його тем, таких як сила мрій та етичні дилеми, пов'язані з особистою відповідальністю. Робота Елісон Гіббонс над мультимодальними наративами демонструє, як слухове оповідання

посилює зв'язок слухача з текстом, створюючи спільний простір, де гуманістичні цінності Геймана знаходять глибокий резонанс [41].

Соціальні медіа також відіграли ключову роль у формуванні сприйняття творчості Геймана, сприяючи дискусіям у спільнотах та взаємодії фанатів. Такі платформи, як Twitter і Tumblr, дозволили читачам і глядачам аналізувати моральні та філософські елементи оповідань Геймана, створюючи спільні простори, де його теми аналізуються і розширюються. Поява фан-арту, мемів та дискусій щодо його екранізацій перетворила гуманістичні послання Геймана на культурно поширені ідеї. Дослідження Пола Бута про фан-культури підкреслюють, як така цифрова взаємодія посилює соціальні та освітні виміри популярних творів, дозволяючи аудиторії досліджувати гуманістичні теми в динамічний, спільний спосіб [22].

Оцифрування графічних романів Геймана, таких як «Піщана людина», познайомило з його творами молодих, технічно підкованих читачів, які, можливо, не взаємодіють з традиційними друкованими виданнями. Цифрові платформи дозволяють читачам отримувати доступ до його історій в інтерактивному режимі, використовуючи інструменти, які виділяють текст, детально досліджують ілюстрації або орієнтуються в нелінійних наративах. Такий формат не лише розширює доступність, але й сприяє активнішій взаємодії з матеріалом, перетворюючи дослідження таких тем, як мораль, спокута та людський зв'язок, на тактильний, візуальний досвід. Такі дослідники, як Стефан Екман, зазначають, що цифрові адаптації часто поглиблюють символічний резонанс графічних романів, збагачуючи досвід читачів, які знайомляться з ними за допомогою нових медіа [33].

Крім того, віртуальна реальність (VR) і доповнена реальність (AR), що базуються на творах Геймана, хоча й перебувають на стадії становлення, мають потенціал для ще глибшого залучення до його гуманістичної тематики. VR-адаптації спекулятивних фантастичних історій створюють імерсивне середовище, де аудиторія може брати активну участь в оповіді, відчуваючи моральні та емоційні складнощі світів Геймана з перших вуст. Медіа-теоретики, вважають, що такі

технології перетворюють пасивне споживання на активне дослідження, що добре узгоджується з інтроспективним та етично багатим характером оповіді Геймана.

Завдяки інтеграції творів Геймана в ці нові медіа, його дослідження гуманістичних тем стає більш доступним і впливовим. Завдяки захоплюючому звуковому супроводу, динамічним цифровим візуальним ефектам чи спільним фан-просторам, нові медіа розширили способи сприйняття та взаємодії аудиторії з історіями Геймана. Ця трансформація гарантує, що його послання про емпатію, ідентичність та взаємозв'язок залишаються не лише актуальними, але й центральними в культурному ландшафті, що розвивається.

2.4 Рекомендації до уроку по темі творчості Ніла Геймана у школі

Вивчення літератури Ніла Геймана у школах та університетах надає унікальну можливість залучити учнів до захопливих оповідань, які досліджують глибокі теми та кидають виклик традиційним літературним межам. Його твори, що охоплюють такі жанри, як фентезі, жахи та магічний реалізм, не лише захоплюють, але й мають глибоке філософське, етичне та культурне значення. Така універсальність робить їх ідеальними для сприяння міждисциплінарним дискусіям у галузі літератури, філософії, культурології і навіть мистецтва та медіа.

Оповідання Геймана торкаються вічних тем, таких як ідентичність, приналежність, добро і зло, взаємодія міфу і сучасності. Такі тексти, як «Кораліна» та «Океан у кінці провулку», заглиблюються в особистісне зростання та складності людської природи, тоді як такі твори, як «Американські боги» та «Піщана людина» пропонують складні дослідження моралі, свободи та культурної еволюції. Вивчаючи ці тексти, учні можуть долучитися до змістовних дискусій про емпатію, толерантність та соціальну відповідальність - цінності, які стають дедалі важливішими у глобалізованому та цифровому світі.

Доступний і водночас глибокий стиль письма Геймана гарантує, що його твори знайдуть відгук в учнів різних вікових груп та освітніх рівнів. Старшокласникам можуть бути близькі алегоричні елементи «Кораліни» чи фантастичні пригоди «Ніде правди діти», тоді як студенти університетів можуть заглибитися в глибинні символічні та філософські шари «Піщаної людини» чи «Американських богів». Включення графічних романів, таких як «Піщана людина», також відкриває двері для вивчення візуального оповідання, апелюючи до різноманітних навчальних уподобань і сприяючи творчій інтерпретації.

Крім того, твори Геймана слугують чудовим інструментом для розвитку креативності та критичного мислення. Його інноваційні наративні структури та творче переосмислення міфів і легенд можуть надихнути учнів на розкриття їхнього творчого потенціалу в письмі та мистецтві. Водночас, аналіз його складних

персонажів та заплутаних сюжетів допомагає розвивати аналітичні навички, що мають вирішальне значення для академічного успіху.

З ширшої точки зору, література Ніла Геймана сприяє інклюзивності та репрезентативності. Його персонажі часто відображають різноманітні культурні та гендерні ідентичності, а його реінтерпретації класичних міфів пропонують сучасний погляд на проблеми ідентичності, відповідальності та суспільних змін. Ці елементи роблять його твори особливо актуальними для вирішення проблем культурної фрагментації та сприяння взаєморозумінню в різноманітних спільнотах.

Включення літератури Ніла Геймана в освітні програми не лише збагачує навчальний план, але й надає можливість вирішувати глобальні проблеми через призму оповідання. Вивчаючи його твори, учні можуть розвинути глибше розуміння себе і навколишнього світу, одночасно розвиваючи критичні та емпатійні навички, необхідні для навігації в складних умовах 21-го століття.

Твори Ніла Геймана мають великий потенціал для використання в освітньому процесі завдяки своїй глибокій метафоричності, соціальним темам та психологічним аспектам. Їх можна застосовувати не лише на уроках літератури, але й у курсах з гуманітарних дисциплін, міжкультурної освіти та етики. Ось кілька практичних рекомендацій щодо використання його творів для формування критичного мислення, самопізнання та морального розвитку молоді.

Одним із способів інтегрувати твори Ніла Геймана у навчальний процес є проведення інтерактивних завдань, що дозволяють студентам досліджувати основні теми його творів. Наприклад, під час вивчення «Американських богів» можна організувати дискусії, у яких студенти обговорюють зіткнення стародавніх і нових культурних кодів, що символізують стародавні боги та сучасні технології. Важливо залучити учнів до обговорення соціальних змін і того, як ці зміни відображаються в їхньому особистому житті та світогляді. Завдання можуть бути сформульовані таким чином:

- Які соціальні зміни ви бачите в сучасному світі, і як вони відображаються в боротьбі між старими та новими богами в романі?

- Як стародавні боги можуть бути метафорою для тих людей або ідей, які втратили своє значення в сучасному суспільстві?

Такі завдання допомагають формувати у студентів критичне мислення, оскільки вони змушують розмірковувати про сучасні проблеми через призму літератури.

Твори Геймана, такі як «Ніде» , «Кораліна» та «Океан в кінці дороги» , наповнені моральними дилемами і питаннями вибору, з якими стикаються персонажі. Використання таких тем у класі може сприяти розвитку морального почуття у молоді. Наприклад, у «Кораліні» головна героїня робить вибір між своїм справжнім світом і світом, де все виглядає ідеальним, але має темні наслідки. Під час обговорення цього твору можна:

- Запропонувати студентам створити власні моральні дилеми, засновані на їхньому особистому досвіді, і порівняти їх з вибором, перед яким постала Кораліна;

- Обговорити концепцію «що таке добре і що таке погане» через призму метафоричних та моральних виборів героїв твору.

Це сприятиме формуванню у молоді здатності критично оцінювати свої моральні вибори та брати відповідальність за них.

Важливим елементом творчості Геймана є активне використання символів і метафор, що відкриває великі можливості для глибокого аналізу. У курсах літератури можна використовувати твори Геймана для розвитку навичок інтерпретації метафор і символів. Наприклад, в «Американських богах» образи стародавніх богів можуть бути інтерпретовані як метафори для соціальних груп, вірувань чи культурних практик, що борються за існування в умовах сучасного світу.

Можна створити завдання, де учням: ідентифікують метафори, що використовуються в творах, і аналізують, як вони пов'язані з реальними соціальними процесами; досліджують роль символів у формуванні ідентичності персонажів і, зокрема, як ці символи допомагають розкривати важливі теми твору (наприклад, роль бога вірності або богині самотності). Цей підхід допомагає учням розвивати аналітичне мислення та здатність працювати з літературними текстами на глибшому рівні.

Твори Геймана часто порушують питання взаємодії різних культур, релігій та світоглядів. Це робить їх чудовими для впровадження міжкультурної освіти в навчальний процес. У «Американських богах» зустрічаються елементи міфології з різних культур (скандинавська, єгипетська, індіанська), що дозволяє проводити живі дискусії щодо того, як різні культури співіснують і взаємодіють. Завдання можуть бути такими:

- Проведення дослідження міфології різних культур і порівняння їх з міфологією, представленою в творах Геймана;
- Організація дискусій на тему того, як взаємодія різних культур і вірувань може призвести до співпраці або конфлікту в сучасному суспільстві.

Це сприятиме розвитку відкритості до інших культур і розуміння того, як вони впливають на наше сприйняття світу.

Завдяки багатству персонажів і ситуацій у творах Ніла Геймана, можна застосовувати методику моделювання ситуацій для розвитку самопізнання і емпатії у студентів. Наприклад, у творах, як «Ніде», можна створити рольові ігри, де студенти виконують роль персонажів і приймають рішення, які вони б прийняли в аналогічних умовах. Таке завдання сприятиме розвитку вміння поставити себе на місце іншого, оцінити моральні наслідки своїх рішень і підвищити рівень самопізнання.

Отже, використання інтерактивних завдань, рольових ігор та дискусій дозволяє організувати навчальний процес, що акцентує увагу на моральних

виборах, культурних відмінностях і складних соціальних питаннях, що підвищує емоційну й інтелектуальну обізнаність учнів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило виконати поставлені завдання та узагальнити результати, які підкреслюють значущість літературної творчості Ніла Геймана та гуманістичне виховання людини XXI століття через призму його творів.

1. Проаналізовано основні теми і ідей літературної творчості Ніла Геймана, які посприяли формуванню гуманістичних цінностей у сучасному суспільстві. Творчість Ніла Геймана є багатогранною і глибоко гуманістичною, оскільки її теми і ідеї активно сприяють розвитку важливих соціальних цінностей у сучасному світі. Відомий своєю здатністю переплітати реалістичні та фантастичні елементи, Гейман створює літературні світи, які мають яскраве моральне спрямування, стимулюючи читачів до рефлексії щодо питань соціальної справедливості, ідентичності та взаємоповаги.

2. На прикладі творів письменника, розкрито тему емпатії та толерантності, пошуку ідентичності, соціальної відповідальності, міфологію та культурні коди, філософію людської свободи та відповідальності:

У творах Геймана, таких як «Американські боги» та «Кораліна», ключовими є мотиви взаєморозуміння та співчуття до інших, навіть до тих, хто виглядає чужим або небезпечним. Зокрема, його персонажі часто проходять через випробування, що змушують їх переосмислити власні переконання і, зрештою, ставати більш відкритими до інших поглядів;

Теми пошуку себе, особистісного розвитку та боротьби за власну ідентичність є центральними у більшості творів Геймана. У «Американських богах» він виводить героя, що переживає кризу ідентичності, на фоні змін у суспільстві. Це перехрестя між традиційними та сучасними цінностями, яке служить метафорою боротьби за розуміння себе в умовах швидкої глобалізації;

Невід'ємною частиною творчості Геймана є тема соціальної відповідальності. Творчість Геймана, особливо в таких творах, як «Ніде», зображує особистісні та колективні відносини як основну складову розвитку суспільства. У цих творах

активно показуються проблеми бідності, маргіналізації, екологічної несправедливості та інші соціальні виклики. Водночас Гейман підкреслює, як важливо людям брати на себе відповідальність за зміни у своїй спільноті і світі;

Гейман часто використовує міфологічні мотиви і фольклорні елементи, щоб вивести персонажів у межі між фантазією і реальністю. Він вносить нові погляди на стародавні міфи, застосовуючи їх до сучасних соціальних питань. Через цей підхід він заохочує читачів до критичного осмислення сучасних культурних кодів, запрошуючи їх до більш глибокого розуміння зв'язку між традицією і сучасністю. Наприклад, у «Американських богах» міфічні боги стають метафорами для соціальних і культурних феноменів, що дозволяє краще зрозуміти еволюцію людських переконань і цінностей;

У творах Геймана також важливим є пошук балансу між свободою і відповідальністю. У багатьох його роботах, таких як «Боги Олімпу» та «Старі боги», питання особистої свободи виступає як контекст для обговорення моральних і соціальних дилем. Це ставить перед читачем питання про межі індивідуальної свободи і відповідальності за дії, як на особистому, так і на суспільному рівні.

У результаті, творчість Ніла Геймана не лише захоплює і розважає, але й стає потужним інструментом для виховання гуманістичних цінностей. Його твори допомагають молоді розвивати важливі моральні принципи, такі як емпатія, соціальна відповідальність і толерантність, а також стимулюють пошук власної ідентичності та розуміння соціальних процесів.

3. Досліджено освітній потенціал творів Ніла Геймана для виховання гуманістичних цінностей серед молоді. Літературна творчість Ніла Геймана має значний освітній потенціал, особливо в контексті виховання гуманістичних цінностей серед молоді. Гейман через свої твори пропонує новітні підходи до обговорення тем ідей, що формують моральне мислення та світогляд молодих людей. Це включає важливі питання, такі як самопізнання, критичне мислення,

толерантність і емпатія, які можна використовувати в навчальних програмах для розвитку гуманістичних цінностей.

Отже, твори Ніла Геймана мають значний освітній потенціал, оскільки вони дозволяють вивчати складні гуманістичні цінності через літературні та міфологічні аспекти. Використання його творів у шкільних та університетських програмах дає можливість не лише поглибити знання з літератури, але й сприяє розвитку морального і соціального мислення серед молоді.

4. Визначено роль інтерпретації міфів і використання метафор у творах Ніла Геймана у формуванні нових моделей взаємодії особистості з іншими людьми та світом. Твори Ніла Геймана відзначаються глибоким використанням міфології, символіки і метафор, що дозволяють переосмислювати відносини людини з іншими людьми та світом. Міфологія, як основа Гейманових сюжетів, є потужним інструментом для дослідження культурних кодів і допомагає читачеві знаходити нові моделі соціальної взаємодії, моральних дилем та шляхи самопізнання.

Гейман широко використовує міфологічні фігури для зображення сучасних соціальних і політичних проблем, зокрема у своїх найбільш відомих творах, таких як «Американські боги». У цьому романі Гейман зображує стародавніх богів, які борються за своє місце в сучасному світі, де їхня популярність поступово втрачається на користь нових «богів» - технологій, медіа і споживчої культури. Цей сюжет відображає зміни у соціальних відносинах, культурі і навіть моральності, оскільки персонажі повинні пристосовуватися до нових умов існування, що відображає реальні проблеми сучасного суспільства.

Міфічні постаті, з одного боку, залишаються символами стародавніх культурних традицій, а з іншого — демонструють важливість адаптації до нових умов. З точки зору навчання, це може бути використано для аналізу того, як особистість повинна взаємодіяти з швидко змінюваним світом і як культурні коди стародавніх традицій можуть бути актуалізовані у нових реаліях. Це також дозволяє

досліджувати питання культурної ідентичності, змін у соціальних структурах і ролі традицій в умовах глобалізації.

У багатьох творах Геймана міфологічні елементи служать метафорами для особистісних та моральних конфліктів. Наприклад, у «Ніде» автор створює світ, в якому персонажі змушені зробити вибір між тим, що є морально правильним, і тим, що є вигідним. Цей внутрішній конфлікт є метафорою для багатьох реальних проблем, з якими стикаються люди в сучасному суспільстві — вибір між особистими інтересами і соціальною відповідальністю, між прагненням до влади і потребою в емпатії.

Міфи в Гейманових творах часто стають інструментом для висвітлення того, як люди можуть знайти своє місце в світі, що постійно змінюється, і які моральні рішення необхідно приймати, щоб зберегти власну гідність і віднайти ідентичність у світі, де старі правила більше не працюють. Цей процес адаптації є важливим аспектом сучасної людської взаємодії та є об'єктом вивчення в рамках гуманістичних дисциплін.

Ще однією ключовою рисою творчості Геймана є його здатність поєднувати стародавні міфи з елементами сучасної культури. Він часто використовує знайомі архетипи і символи, а потім адаптує їх до нових реалій. Це видно не тільки в «Американських богах», але й у його інших творах, таких як «Кораліна» де традиційні фольклорні образи використовуються для створення нових моральних уроків.

Твори Ніла Геймана, через інтерпретацію міфів і використання метафор, формують нові моделі взаємодії особистості з іншими людьми та світом, що є важливим аспектом розвитку гуманістичних цінностей у сучасному суспільстві. Його творчість дозволяє по-новому поглянути на роль культури, моральних виборів і самопізнання в умовах швидко змінюваного світу. Використання цих творів у навчанні дає можливість розвивати у студентів критичне мислення, емпатію та здатність адаптуватися до складних соціальних і моральних ситуацій.

5. Розроблено практичні рекомендації для використання творів Ніла Геймана в освітньому процесі. Це включає створення методичних матеріалів для уроків, лекцій і семінарів, що спрямовані на формування критичного мислення, самопізнання та морального розвитку молоді.

Твори Ніла Геймана мають великий потенціал для використання в освітньому процесі завдяки своїй глибокій метафоричності, соціальним темам та психологічним аспектам. Їх можна застосовувати не лише на уроках літератури, але й у курсах з гуманітарних дисциплін, міжкультурної освіти та етики.

Отже, своєю творчістю Ніл Гейман пропонує нам багатий матеріал для використання в освітньому процесі. Їх можна застосовувати для розвитку критичного мислення, морального розвитку та самопізнання у молоді. Використання інтерактивних завдань, рольових ігор та дискусій дозволяє організувати навчальний процес, що акцентує увагу на моральних виборах, культурних відмінностях і складних соціальних питаннях, що підвищує емоційну й інтелектуальну обізнаність учнів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів: 2002. 832 с.
2. Безруков А. Історія зарубіжної літератури: від романтизму до постмодернізму: навч. посіб. Дніпро: 2021. 187 с.
3. Костюк І. Міф як соціокультурний феномен. Вісник Львівської національної академії мистецтв. Львів, 2010. 378 с.
4. Літературознавчий словник-довідник. 2-ге вид., випр., допов. Київ: Академія, 2007. 751 с.
5. Ніл Гейман. Небудь-де. Переклад з англійської: Віталій Ракуленко. Київ: КМ Publishing, 2017. 432 с. ISBN 978-617-7489-54-1
6. Ніл Гейман. Зоряний пил. Переклад з англійської: Дмитро Кушнір. Київ: КМ Publishing, 2017. 240 с. ISBN 978-617-7498-01-7
7. Ніл Гейман. Американські боги. Переклад з англійської: Галина Герасим, Олесь Петік. Київ: КМ Publishing. 2017. 696 с. ISBN 978-617-7498-66-6
8. Ніл Гейман (у співавторстві з Террі Пратчетом). Добрі передвісники. Переклад з англійської: Бурштина Терещенко та Олесь Петік. Київ: КМ Publishing. 2018. 450 с. ISBN 978-966-948-063-7
9. Ніл Гейман. Океан у кінці вулиці. Переклад з англійської: Олесь Петік. Київ: КМ Publishing. 2019. 256 с. ISBN 978-966-948-207-5
10. Ніл Гейман. Дітлахи Анансі. Переклад з англійської: Галина Герасим, Ната Гриценко. Київ: КМ Publishing. 2019. 448 с. ISBN 978-966-948-206-8
11. Ніл Гейман. Скандинавська міфологія. Переклад з англійської: Максим Бакалов. Київ: КМ Publishing, 2017. 256 с. ISBN 978-617-7489-97

12. Семелюк М. Новітня література Великої Британії та США : навч. метод. посіб. 2-ге вид., виправл. і допов. Кам'янець-Подільський: 2019. 200 с.
13. Столяренко О. Школа «майстерня гуманності». Про виховання у дітей цілісного ставлення до людини. Педагогіка толерантності. Умань, 2000. № 1. С. 95–100.
14. Сухомлинський В. Моральні заповіді дитинства і юності. Київ : Рад. шк., 1966. 232 с.
15. Сухомлинський В. Шлях до серця дитини. Київ : Молодь, 1963. 91 с.
16. Зубрицька М. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів: Літопис, 1996. 633 с.
17. Armstrong, K. . A Short History of Myth, 2015, 174 p.
18. Bettelheim, B. The Uses of Enchantment: The Meaning and Importance of Fairy Tales, 1976, 352 p.
19. Biesta, G. Good Education in an Age of Measurement, 2010, 150 p.
20. Biesta, G. The Beautiful Risk of Education, 2014, 224 p.
21. Brenner, G. Conversations with Neil Gaiman. University Press of Mississippi, 2018, 224 p.
22. Booth, P. Taboo: The Journal of Culture and Education, 2010, 256 p.
23. Burdge, A. S. The Mythological Dimensions of Neil Gaiman, 2012, 236 p.
24. Campbell, J. The Hero with a Thousand Faces, 1949, 432 p.
25. Cecire, M. S. Re-Enchanted: The Rise of Children's Fantasy Literature in the Twentieth Century, 2019, 304 p.
26. Clute, J. The Darkening Garden: A Short Lexicon of Horror, 2006, 228 p.

27. Clute, J., & Grant, J. *Urban Fantasy: A Literature of the Unseen*, 2002, 1088 p.
28. Darder, A. *Reinventing Paulo Freire: A Pedagogy of Love*, 2017, 224 p.
29. Deci, E., & Ryan, R. *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*, 2017, 464 p.
30. Dweck, C. *Mindset: The New Psychology of Success*, 2006, 320 p.
31. Easterbrook, N. *The Mythological Dimensions of Neil Gaiman*. 2012, 236 p.
32. Eisner, W. *Comics and Sequential Art*, 1985, 192 p.
33. Egan, J. *A Visit from the Goon Squad*, 2012, 352 p.
34. Ekman, S. *Imagined Nation: Place and National Identity in Neil Gaiman's American Gods*, 2013, 304 p.
35. Ekman, S. *Here Be Dragons: Exploring Fantasy Maps and Settings*, 2013, 304 p.
36. Faris, W. B., & Zamora, L. P. *Magical Realism: Theory, History, Community*, 1995, 376 p.
37. Firestone, A. *Harry Potter and Convergence Culture: Essays on Fandom and the Expanding Potterverse*, 2018, 214 p.
38. Frankl, V. *Man's Search for Meaning*, 1946, 184 p.
39. Fromm, E. *Escape from Freedom*, 1941, 320 p.
40. Fromm, E. *Man for Himself: An Inquiry into the Psychology of Ethics*, 1947, 256 p.
41. Gibbons, A. 'Narrative worlds and multimodal figures in *House of Leaves*: «-find your own words; I have no more» ', in Grishakova, M. and Ryan, M-L. (eds) *Intermediality and Storytelling*. Berlin: Walter de Gruyter, 2010, pp.285-311.
42. Gilligan, C. *Ethics of care*, p.30-44.

43. Greene, M. *Releasing the Imagination: Essays on Education, the Arts, and Social Change*, 2000, p. 26-41.
44. Grossman, L. «Neil Gaiman: The Prince of Stories.» *Time*, 2013, p.64-70.
45. Harari, Y. N. *21 Lessons for the 21st Century*, 2018, p.14-31.
46. Harvey, S. *Transcendent Imagination: Neil Gaiman's Postmodern Mythology*. Bloomsbury, 2011, p. 97-117.
47. Harvey, S. *How Ethical Behavior Is Considered in Different Contexts: A Bibliometric Analysis of Global Research Trends*, 2018, p. 10-28.
48. Harvey, S. *Goodish Omens: The Nice and Accurate Adaptation of Neil Gaiman*. URL: <https://www.truemythmedia.com/articles/goodomens2019> (дата звернення: 12.07.2024)
49. Hatfield, C. *Alternative Comics: An Emerging Literature*, 2004, 320 p.
50. Hooks, b. *Teaching Community: A Pedagogy of Hope*, 2003, 216 p.
51. Hunt, P. *Children's Literature: An Illustrated History*, 2001, 208 p.
52. Jenkins, H. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*, 368 p.
53. Kelly, K., & Rauch, S. *Neil Gaiman's The Sandman and Joseph Campbell: In Search of the Modern Myth*. Wildside Press, 2005, 156 p.
54. Kurtz, P. *Humanist Manifesto II*, 1973, p.15-20.
55. Larsen, K. *The Mythological Dimensions of Neil Gaiman*, 2012, 236 p.
56. Layard, R. *Happiness: Lessons from a New Science*, 2005, p. 535-536.
57. Lewis, H. *Hope and Grief in the Anthropocene: Re-conceptualising Human–Nature Relations*, 2020, 208 p.
58. Macy, J., & Johnstone, C. *Active Hope: How to Face the Mess We're in Without Going Crazy*, 2012, 23 p.

59. Maslow, A. H. *Motivation and Personality*, 1954, 394 p.
60. Miskimmon, H. *Trauma and Memory in Fiction: Context for The Ocean at the End of the Lane*, 2014, p. 196-201.
61. Miskimmon, H. «Memory and Identity in Neil Gaiman's *The Ocean at the End of the Lane*.» *Children's Literature in Education*, 2017, vol. 48, no. 2.
62. Murakami, H. *Kafka on the Shore*, 2005, 624 p.
63. Nussbaum, M. *Not for Profit: Why Democracy Needs the Humanities*, 2010, p. 105-108.
64. Palmer, P. «The Worlds of Neil Gaiman: Gender and Sexual Identities in His Work.» *English Studies Journal*, 2017, vol. 98, no. 4.
65. Pérez, R. *The Space Between Worlds*, 2016, 336 p.
66. Parke, M. *The Sandman Papers: An Exploration of the Worlds of Neil Gaiman's Sandman*, 2013, 272 p.
67. Pink, D. *Drive: The Surprising Truth About What Motivates Us*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=mG-hhWL_ug (дата звернення: 12.07.2024)
68. Rauh, S. *Dream of a thousand heroes: the archetypal hero in contemporary mythology, with reference to The sandman by Neil Gaiman*, 173 p.
69. Raworth, K. *Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist*, 2017, p. 22-27.
70. Robinson, K., & Aronica, L. *Creative Schools: The Grassroots Revolution That's Transforming Education*, 2015, 241 p.
71. Rogers, C. *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*, 1961, 367 p.
72. Said, E. *Humanism and Democratic Criticism*, 2004, 173 p.
73. Seldon, A., & Burton, O. *The Fourth Education Revolution*. URL: <https://www.researchgate.net/publication/> (дата звернення: 12.07.2024)

74. Tatar, M. *The Heroine's Journey: Woman's Quest for Wholeness*, 2009, 115 p.
75. Tiffin, J. *Marvelous Geometry: Narrative and Metafiction in Modern Fairy Tales*, 2009, 192 p.
76. Walters, J. *Critical Reception of the Fantasy Genre within Contemporary British Cinema*, 253 p. URL: <https://typeset.io/pdf/a-very-british-spectacle-critical-reception-of-the-fantasy-15f24sp85j.pdf> (дата звернення: 12.07.2024)
77. Wolf-Meyer, M. *Theory for the World to Come: Speculative Fiction and Apocalyptic Anthropology*, URL: <https://www.researchgate.net/publication> (дата звернення: 12.07.2024)
78. Zipes, J. *The Irresistible Fairy Tale: The Cultural and Social History of a Genre*, 2012, 264 p.
79. Zipes, J.. *Into the Land of Dreamlike Paradox: Some Cultural and Psychological Perspectives of the Fairy Tale*, 2011, p 113-120.